

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

Kritisch onderzoek van enkele statutaire bedingen voorkomend in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad betreffende de Handelsvennootschappen.

In het Belgisch — evenals in het Frans — vennootschapsrecht, wordt het toezicht op de rechtsgeldigheid van de statuten, wat de p.v.b.a. en de n.v. betreft, gezocht in de tussenkomst van een ministerieel ambtenaar, terzake een notaris.

Daarentegen poogt het stelsel dat in Duitsland, Italië en Nederland in voege is, de rechtsgeldigheid van de op te richten vennootschap, en van de statutaire bedingen te verzekeren door voorafgaande administratieve of rechterlijke controle.

In het Duitse recht krijgt de vennootschap slechts de rechtspersoonlijkheid door de inschrijving in het handelsregister. Voorafgaandelijk aan deze inschrijving moeten de oprichters zeer nauwkeurig de statuten opstellen en het kapitaal onderschrijven, dit alles voor notaris. De rechtbank onderzoekt daarna de stukken, meer bepaald omtrent de formele regelmatigheid van de vennootschap.

In het Italiaanse recht verloopt de oprichtingsprocedure grotendeel op dezelfde wijze. Ook hier moet de oprichtingsakte verleden worden voor notaris en bepaalde essentiële vermeldingen inhouden. Daarna gebeurt de homologatie door de rechtbank.

In het Nederlandse recht moeten de oprichters de stichtingsakte aan het Ministerie van Justitie voorleggen, dat kan weigeren toestemming te verlenen tot de oprichting van de vennootschap.

Het vrije stelsel, dat in België in voege is verzekert ongetwijfeld op minder strenge wijze het gewenste toezicht op de rechtsgeldigheid van statutaire bedingen.

Men kan zich hiervan vergewissen wanneer men een zekere tijd de publicaties van statuten van opgerichte vennootschappen in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad betreffende de Handelsvennootschappen naleest.

(Onderzochte periode: 1 januari 1969 — 1 juli 1969).

Het is het doel van deze studie te wijzen op enkele statutaire bedingen, die indruisen tegen de regels van het vennootschapsrecht ten einde hieruit de besluiten te halen betreffende de werking van het Belgische stelsel en enkele suggesties te formuleren om hieraan te verhelpen.

I. Maatschappelijk Doel: Gebrek aan bepaling.

Een bepaalde vennootschap duidt aan als maatschappelijk doel: «de realisatie van alle handelsverrichtingen met betrekking tot alle nijverheidsactiviteiten evenals de handel van alle producten van gelijk welke aard en van gelijk welke materie, met inbegrip van de uitvoer, de invoer en de vertegenwoordiging van deze producten»

(Eigen vertaling, stichtingsakte N.V.B., 20 december 1968, Bijlage Belgisch Staatsblad, 14 januari 1969, nr. 113-2).

In een andere oprichtingsakte wordt volgend maatschappelijk voorwerp vermeld: (Eigen vertaling) «De vennootschap heeft tot voorwerp: de aanneming van alle nijverheids- handels- of administratieve werken voor rekening van derden...».

(Oprichtingsakte P.V.B.A. «E.C.G.», dd. 30 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad, dd. 14 juni 1969, nr. 1492-19).

Verder werd eveneens volgende algemene bepaling van het doel aangetroffen: «De vennootschap heeft tot doel de handel, de import en de export, de behandeling, de opslag en het transport ter zee, te land en in de lucht van alle produkten, grondstoffen en goederen in het algemeen...».

(Oprichtingsakte N.V.C., dd. 29 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 14 juni 1969, nr. 1530-1).

De vennootschap, waarvan het maatschappelijk doel op dergelijke algemene en onbepaalde wijze is geformuleerd, moet als ongeldig opgericht worden beschouwd.

Het vennootschapscontract vereist immers, zoals elk contract, dat het voorwerp voldoende bepaald is opdat partijen geldig zouden kunnen contracteren (B.W. art. 1129). Waar het een vennootschapscontract betreft, is dit des te meer het geval waar de vennootschap slechts bestaat voor de realisatie van haar maatschappelijk doel, en slechts kan handelen binnen dit kader (Specialiteitsbeginsel).

(R.P.D.B. v° Sociétés à responsabilité limitée, nr. 36).

Het vennootschapscontract moet minstens het soort handel of nijverheid aanduiden dat de vennoten zich voorstellen te realiseren.

(*Van Ryn*, T. I, nr. 326, p. 229, *Ripert*, *Traité élémentaire de droit commercial*, nr. 642).

De sanctie van dit gebrek aan het contract van vennootschap zelf, kan geen andere zijn dan de nietigheid.

II. P.V.B.A.

Wat het onderzoek van statutaire bepalingen in oprichtingsakten van p.v.b.a.'s betreft, valt op te merken dat dit onderzoek noodzakelijkerwijze beperkt is tot de statutaire bepalingen, die krachtens de wet in het Belgische Staatsblad worden gepubliceerd. Soms valt het evenwel voor dat partijen tot de publicatie van gans de vennootschapsakte overgaan.

1. Inbreng : Nijverheid.

Bij de oprichting van een p.v.b.a. brengt een zanger zijn «volledige en gehele beroepsbekwaamheid als zanger» in, waarvoor hem een aantal kapitaals aandelen worden toegekend.

(Oprichtingsakte p.v.b.a. T., dd. 23 december 1968, Bijlage Belgisch Staatsblad 18 januari 1969, nr. 140-3).

De geldigheid van de inbreng van bedrijvigheid in een p.v.b.a. wordt betwist op grond van de verplichting de deelbewijzen die overeenstemmen met een inbreng in natura op de dag der oprichting volledig af te betalen.

(Art. 120 Vennootschapswet).

Dit is vanzelfsprekend niet het geval met de inbreng van bedrijvigheid die slechts in de toekomst zal uitgevoerd worden.

(*Frédéricq*, *Traité V*, nr. 626, p. 893; *Van Ryn*, T. II, nr. 893, *Colens*, *Les sociétés de personnes à responsabilité limitée*, nr. 62;

G. Carle, *De la rémunération de l'apport en industrie dans les sociétés de personnes à responsabilité limitée*, R.P.S. 1967, 11-12, p. 255 en volg.).

Bepaalde rechtsleer aanvaardt daarentegen wel de rechtsgeldigheid van de inbreng van bedrijvigheid op grond van de overweging dat de vennootschap onmiddellijk het recht om de beloofde prestaties te eisen verkrijgt, zodat zij gerechtigd is van de inbrenger de overeenstemmende schadevergoeding te vorderen, wanneer deze zijn verbintenis niet nakomt.

(*Frédéricq*, *Handboek*, I, nr. 510, C.).

Bovendien zou het volstaan, om het eventueel verbod te omzeilen, het voordeel van een contract met de inbrenger, in plaats van de bedrijvigheid zelf in te brengen.

(*Van Houtte*, A.P.R. v° P.V.B.A. n° 88).

De sanctie van de eventuele nietigheid bestaat hierin dat de oprichters solidair aansprakelijk zijn voor het gedeelte van het kapitaal dat niet geldig onderschreven is (art. 123, 2 Vennootschapswet), terzake de tegenwaarde van de inbreng van nijverheid.

2. Inbreng in natura : Verslag van Bedrijfsrevisor.

Tal van p.v.b.a.'s worden opgericht, waarbij een inbreng in natura wordt gedaan, zonder dat deze inbreng in natura het voorwerp heeft uitgemaakt van een verslag van een bedrijfsrevisor.

Deze verplichting werd nochtans opgelegd door art. 2 van de wet van 26 juni 1967, dat art. 120 bis in de vennootschapswet heeft ingevoerd.

In een bepaald geval werd zelfs achteraf een verslag van een bedrijfsrevisor opgesteld en gepubliceerd.

Op te merken valt nochtans dat de wetgever de verplichting niet heeft opgelegd de conclusies van de bedrijfsrevisor te publiceren in de Bijlagen van het Belgisch Staatsblad, en evenmin dit verslag neer te leggen op de griffie van de rechtbank van Koophandel.

(*J.J. Stryckmans*, *Législation relative aux sociétés commerciales*, J.T. 1967, p. 644-645).

Op de niet-naleving van de verplichting de inbreng in natura te onderwerpen aan een verslag van een bedrijfsrevisor zijn strafclausules voorzien door art. 201, 3 en 204, 3, Vennootschapswet, onafgezien van de solidaire verantwoordelijkheid van de oprichters voor de schade die aan de belanghebbenden zou zijn toegebracht door hun nalatigheid.

3. Aantal vennoten.

In een oprichtingsakte van een p.v.b.a. komt volgende clausule voor :

«Indien de vennootschap op het ogenblik van het overlijden van een vennoot, slechts twee vennoten telde, en de overlevende vennoot niet voornemens is de vennootschap met de erfgenaam als tweede vennoot voort te zetten, zo zal hij de vennootschap mogen voortzetten met ieder derde persoon aan wie hij deelbewijzen mag afstaan volgens pleegvormen voorzien in de wet en dit zelfs alvorens hij de deelbewijzen van de erfgenamen heeft afgekocht».

(Oprichtingsakte : B.D. P.V.B.A., dd. 24 januari 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad 14 februari 1969, nr. 299-1).

Op te merken valt dat dit artikel slechts toepassing kan vinden wanneer de erfgenaam van de overleden vennoot niet van rechtswege vennoot wordt, doch de toestemming vereist is vanwege de overlevende vennoot. Ingevolge een voorgaand artikel van bedoelde oprichtingsakte is dit het geval met erfgenamen, andere dan bloedverwanten in rechte linie.

De geldigheid van voormeld statutair beding is aan betwisting onderhevig.

De rechtsleer en rechtspraak houdt over het algemeen voor dat de vennootschap van rechtswege ontbonden is wanneer deze slechts één vennoot meer telt : een der grondvereisten van elke vennootschap, namelijk het bestaan van twee vennoten, partijen in het vennootschapscontract, is immers komen weg te vallen.

Nochtans is de stelling verdedigd geworden dat de P.V.B.A. waarvan één der enige twee vennoten overleden is zonder erfgenamen na te laten die van rechtswege vennoot worden, niet moet ontbonden worden, maar dat het de overlevende vennoot toegelaten is de erfgenaam als vennoot te aanvaarden of de aankoop van de deelbewijzen door een derde persoon toe te laten.

(*H. Du Faux*, *Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid begripende twee vennoten* — Overlijden van één der vennoten zonder erfgenaam na te laten die van rechtswege vennoot wordt — Ontbinding van de vennootschap ? T. Not. 1952, p. 2 en volg.).

Volgens deze laatste auteur zou niets verhinderen dat de overlevende vennoot de afkoop door een derde persoon laat geschieden, daar het overlijden van een vennoot alleen de uitoefening der rechten van de erfgenamen opschort, doch niet de ontbinding van de vennootschap meebrengt.

Het is slechts wanneer de overlevende vennoot de aanvaarding van de erfgenamen zou weigeren en niet voordien of gelijktijdig deelbewijzen aan een derde zou hebben overgedragen dat de ontbinding zou intreden.

4. Overdracht of afstand van deelbewijzen.

a) Voorkeurrecht.

Hoewel de publicatie van de bedingen betreffende de overdracht of overgang van deelbewijzen niet verplichtend is, komt het voor dat hiertoe toch wordt overgegaan.

Een bepaalde P.V.B.A. heeft volgend beding aangenomen:

«De afstand van aandelen onder levenden en de overdracht wegens overlijden door een vennoot aan anderen dan zijn echtgenoot of afstammelingen in rechte linie, dient bij voorkeur te geschieden aan de vennoten die reeds deel uitmaken van de vennootschap in verhouding tot het getal aandelen dat elke vennoot reeds bezit...».

(Oprichtingsakte p.v.b.a. S-D.L., dd. 2 april 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad 19 april 1969, nr. 783-10).

Deze clausule bepaalt dus dat voor een overdracht of overgang aan andere dan de echtgenoot of afstammelingen, de overdrager alleen deze deelbewijzen bij voorkeur moet aanbieden aan de andere vennoten, doch niet verplicht is de toestemming te vragen van de andere vennoten, beslissende met de helft der stemmen, en 3/4 van het kapitaal.

Dit brengt mee dat bijvoorbeeld wanneer de vennoten bij gebrek aan kapitaal de deelbewijzen niet kunnen overnemen, zij zich niet kunnen verzetten tegen de overdracht aan derden, die nochtans ongewenst kunnen zijn.

Dergelijk statutair beding is strijdig met art. 126 Vennootschapswet dat de toestemming eist van 3/4 der vennoten die minstens de helft van het kapitaal bezitten voor elke overdracht of overgang aan andere personen, dan diegene die in bedoeld artikel vermeld zijn.

Volgens art. 126 Vennootschapswet kunnen de statuten beperkende bepalingen inhouden, doch kunnen de vereiste toestemming, zoals bij de wet voorzien, niet opheffen of milderen.

b) Verplichting tot afkoop.

— Afkoop door de weigerende vennoten:

Een oprichtingsakte van een p.v.b.a bevat volgend beding:

«In geval een overdracht onder levenden niet aanvaard zou zijn, mag de overdrager aan de vennoten die zich verzetten de afkoop van zijn deelbewijzen vragen bij aangetekend schrijven gericht tot de zaakvoerder.

De vennoten die zich verzetten beschikken over een termijn van drie maanden vanaf voormeld aangetekend schrijven om de kwestieuze deelbewijzen te kopen pro rata van het aantal deelbewijzen dat zij reeds bezitten.

In geval van overgang hoofdens overlijden zullen de erfgenamen of legatarissen, die de toestemming van de vennoten niet verkregen hebben, slechts recht hebben op de waarde van de overgedragen deelbewijzen.

De vennoten die de niet-aanvaarding gestemd hebben, zullen binnen de drie maanden van deze beslissing tot de aankoop van kwestieuze deelbewijzen moeten overgaan en dit pro rata van het aantal deelbewijzen dat zij reeds bezitten...».

(Oprichtingsakte «M.L.», dd. 19 december 1968, Eigen Vertaling, Bijlage Belgisch Staatsblad, 4 januari 1969, nr. 50-1).

Wanneer de vennoten zich derhalve tegen de overdracht of overgang verzetten zijn zij verplicht de kwestieuze deelbewijzen zelf aan te kopen.

Kan deze verplichting rechtsgeldig aan de weigerende vennoten opgelegd worden?

Men zou kunnen oordelen dat de statuten kunnen bepalen dat de weigerende vennoten tot aankoop gehouden zijn vermits art. 128 Vennootschapswet de gevolgen van de weigering regelt «behoudens bijzondere bepalingen der statuten».

Art. 127 Vennootschapswet dient echter uitgelegd te worden op grond van het beginsel, neergelegd in art. 126

Vennootschapswet, dat de overdracht of overgang van deelbewijzen aan andere dan de aldaar vermelde personen slechts kan gebeuren met de bepaalde toestemming, en dat dit stelsel niet mag gemilderd worden.

Wanneer men nu echter bepaalt dat de weigerende vennoten verplicht zijn tot afkoop, dan kunnen deze vennoten in feite hun toestemming met de aanvaarding der overdracht niet weigeren, tenzij zij zelf tot afkoop bereid én bekwaam zijn.

De weigering der aanvaarding wordt dus moeilijker gemaakt, en de overdracht bijgevolg vergemakkelijkt.

De rechtsgeldigheid van dergelijke clausule lijkt dan ook betwist te moeten worden.

— Afkoop door de vennootschap.

Bepaalde statuten voorzien dat wanneer de weigerende vennoten niet tot de afkoop overgegaan zijn binnen de drie maanden nadat de weigering door de rechtbank willekeurig werd geoordeeld, de vennootschap zelf tot de afkoop gehouden is.

In de rechtsleer bestaat betwisting omtrent de rechtsgeldigheid van het beding waarbij de afkoop door de vennootschap is voorzien.

Van Ryn (T. II, nr. 923) houdt voor dat dergelijk beding ongeldig is, zelfs wanneer de afkoop zou dienen te gebeuren met aanwending van gereserveerde winsten; zonder evenwel zijn mening nader te motiveren;

Resteau spreekt zich daarentegen — zonder blijkbaar enige moeilijkheid te zien — uit voor de rechtsgeldigheid op voorwaarde dat de aankoop geschiedt met aanwending van winsten of een reservefonds (Des sociétés à responsabilité limitée, nr. 181, p. 172).

Passelecq spreekt zich in dezelfde zin uit (Les Nouvelles, Les Sociétés Commerciales, nr. 6609).

De vraag of dergelijk beding rechtsgeldig is lijkt slechts afhankelijk te zijn van een enkel criterium, namelijk het volgende: Wordt door dit beding de overdracht al dan niet moeilijker of gemakkelijker gemaakt?

Volgens het antwoord op deze vraag, zou het besluit het volgende zijn:

De mogelijkheid tot afkoop laat de toestemming van de weigerende vennoten vrij, en maakt dus geen mildering uit van het wettelijk stelsel.

De verplichting tot afkoop daarentegen, met de daaruitvloeiende mogelijkheid tot dwanguitvoering tegen de vennootschap verhindert de vennoten in alle vrijheid hun toestemming te weigeren: wanneer de vennootschap immers niet bekwaam is de aangeboden deelbewijzen aan te kopen, bij voorbeeld bij gebrek aan een reservefonds, dan kunnen de vennoten moeilijk hun toestemming weigeren zonder de belangen van de vennootschap te schaden.

Om deze redenen lijkt de aankoopverplichting door de vennootschap ongeldig.

De enige sanctie, die overblijft, is de eis tot ontbinding, zoals voorzien in de laatste alinea van art. 127.

c) Toestemming met andere kwotiteiten, dan deze voorzien in art. 126 Vennootschapswet.

Het komt vaak voor dat de kwotiteiten, bepaald in art. 126 Vennootschapswet voor de toestemming met de voorgestelde overdracht of overgang, nl. de helft der vennootschap in het bezit van 3/4 van het kapitaal worden gewijzigd.

Aldus treft men in een bepaalde oprichtingsakte volgende clausule aan:

«Ieder vennoot die zijn deelbewijzen wenst af te staan aan een derde hetzij onder levenden, hetzij bij overlijden moet op straf van nietigheid de machtiging

bekomen van de helft van de vennoten in bezit van minstens de 2/3 van het kapitaal, de over te dragen deelbewijzen niet meegerekend».

(Oprichtingsakte «V.» p.v.b.a., dd. 4 februari 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad 7 maart 1969, nr. 411-9).

Ondanks de bepaling dat slechts de toestemming van een meerderheid van 2/3 van het kapitaal vereist is, zal de meerderheid van 3/4 van het kapitaal, voorzien bij art. 126 Vennootschapswet vereist zijn voor een geldige overdracht. Zoals hoger reeds uiteengezet zijn de vereisten van art. 126 minimum-vereisten, die slechts verzwwaard, doch niet gemilderd kunnen worden.

In een andere oprichtingsakte treft men volgend beding aan:

«De deelbewijzen van een vennoot mogen op straf van nietigheid niet worden afgestaan dan met toestemming van de meerderheid van stemmen in de algemene vergadering der vennootschap; de desbetreffende deelbewijzen kunnen steeds meestemmen, zij het dan bij overlijden vertegenwoordigd door degene die ook, al is dat nog niet goedgekeurd, rechtsopvolger is van de oorspronkelijke bezitter. Erfgenamen in rechte linie of broers of zusters kunnen steeds, zonder welke goedkeuring ook, deelbewijzen erven».

(Wijzigingsakte «B-A» p.v.b.a., dd. 13 mei 1969, Bijlagen Belgisch Staatsblad, dd. 31 mei 1969, nr. 1358-6).

In dit beding is strijdig met de dwingende bepalingen van art. 126 Vennootschapswet:

— Het wegvallen van het vereiste van de goedkeuring der vennoten die 3/4 van het kapitaal bezitten.

— De bepaling dat de deelbewijzen, waarvan de afstand wordt voorgesteld of de overdracht in voorwerp is, kunnen meestemmen.

5. Zaakvoering.

a) Delegatie.

Er werd enkele malen vastgesteld dat in de oprichtingsakte van een p.v.b.a. de volgende clausule werd ingelast:

«De vennootschap wordt beheerd door een enkele zaakvoerder of door zaakvoerders aangesteld in zaakvoerdersraad. De zaakvoerder of de zaakvoerdersraad mag zowel het algemeen bestuur van de vennootschap, als zekere bevoegdheden, overdragen aan elke persoon die hij bekwaam zou achten.»

(— Oprichtingsakte «G.» p.v.b.a. dd. 28 april 1968, Bijlage Belgisch Staatsblad 18 mei 1969 nr. 1138-1.

— Oprichtingsakte «B. & Z.» p.v.b.a. dd. 3 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad 24 mei 1969, nr. 1217-1).

Daar de functies van zaakvoerder in een p.v.b.a. een persoonlijk karakter hebben, kunnen de zaakvoerders of de zaakvoerdersraad geen delegatie verlenen aan een derde van de algemeenheid van hun functies of «het algemeen bestuur». Bovendien zijn de zaakvoerders, net zoals de beheerraad van een N.V. verantwoordelijk voor de uitoefening van hun mandaat, en zou een algemene delegatie kunnen leiden tot de opheffing van deze verantwoordelijkheid.

Wel geoorloofd is de delegatie tot het stellen van bepaalde handelingen, alsook de delegatie van het dagelijks beheer wanneer de statuten dit voorzien.

(Van Ryn, t. II, nr. 938).

b) Bevoegdheid.

Het komt soms voor dat de statuten van bepaalde p.v.b.a.'s de machten van de zaakvoerders beperken tot het dagelijks beheer.

Aldus vermeldt een bepaalde oprichtingsakte:

«De zaakvoerder heeft de bevoegdheid de vennootschap

te vertegenwoordigen en te verbinden voor alle daden van dagelijks bestuur. De zaakvoerder neemt de dagelijkse bedrijfsleiding op zich en staat in voor de afhandeling der lopende zaken...

Alle daden welke buiten het dagelijks beheer der vennootschap vallen zijn aan de bevoegdheid der algemene vergadering onderworpen.».

(Oprichtingsakte «Bouwondernemingen R.V.» p.v.b.a., dd. 8 februari 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad, 1 maart 1969 nr. 379-1).

Gelijkaardige clausules komen nog voor in andere oprichtingsakten:

«De zaakvoerders zijn gelast met het dagelijks beheer van de vennootschap...».

(Oprichtingsakte «V.» p.v.b.a., dd. 4 februari 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad nr. 411-9).

Of nog:

«De bevoegdheden van de zaakvoerder worden beperkt tot deze van het dagelijks beheer...».

(Oprichtingsakte «Groothandel V.P.», p.v.b.a., dd. 14 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 31 mei 1969 nr. 1356-13).

(— Zie ook: Oprichtingsakte «Soft Drinks» p.v.b.a., dd. 14 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad, 7 juni 1969, nr. 1429-2).

De geldigheid van dergelijke statutaire beperking van de bevoegdheid van de zaakvoerder kan moeilijk in twijfel getrokken worden.

Men kan zich nochtans de vraag stellen of deze statutaire beperking in de praktijk kan nageleefd worden. Er dienen immers veelvuldige handelingen gesteld te worden die het dagelijks beheer te buiten gaan, zoals het aanvragen en opnemen van kredieten, het sluiten van belangrijke contracten, het aanwerven of opzeggen van kaderpersoneel enz. Welnu de strikte toepassing van de statuten vereist telkens de bijeenroeping van een buitengewone algemene vergadering. In de onderzochte gevallen is het nu wel zo dat de vennoten zeer gering in aantal zijn, zodat de bijeenroeping in de praktijk zeer eenvoudig kan verlopen.

Het vereiste van de voorafgaande beslissing van de algemene vergadering kan nochtans zeer hinderlijk blijken te zijn.

6. Algemene vergadering.

In talloze familievennootschappen, en andere vennootschappen met een klein aantal vennoten, waar het gevaar bestaat dat in de algemene vergadering een blokkering van stemmen bestaat wegens een fifty-fiftyverhouding, wordt naar middelen gezocht om in elk geval tot een beslissing te komen.

Een clausule die regelmatig aangetroffen wordt is de volgende:

«De algemene vergadering vertegenwoordigt de geheelheid der vennootschap. Zij neemt beslissingen bij meerderheid van stemmen; zijn de stemmen verdeeld, dan geeft de stem van de voorzitter de doorslag».

(Oprichtingsakte «B.D.» p.v.b.a., dd. 24 januari 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad, 14 februari 1969).

Dergelijke clausule moet als ongeldig worden beschouwd.

De algemene vergadering van de vennootschap is immers het souverain orgaan aan wie de macht niet kan ontnomen worden en die evenmin haar macht kan afstaan, hetgene het geval zou zijn als een derde, terzake de voorzitter, zou beslissen in plaats van de vennootschap. Een dergelijke clausule is bovendien strijdig met het K.B. van 31 oktober 1934 dat het meervoudig stemrecht heeft afgeschaft en het beginsel heeft gehuldigd dat de stemkracht in rechtstreeks verband moet staan met het kapitaal door de vennoot ingebracht.

(zie hieromtrent, alsook een formule tot oplossing: Juridische Aspecten van het Familiebedrijf, L. Maeyens, Nader onderzoek van enkele bijzondere regelingen en clausules tot bescherming van het bedrijf tegen interne moeilijkheden en tegen inmenging van buiten», p. 204, 205).

III. N.V.

1. Inbreng.

a. Oprichtersaandelen.

Oprichtersaandelen zijn aandelen zonder aanduiding van waarde die aan de oprichters kunnen toegekend worden om hen te vergoeden voor de diensten die zij hebben gepresteerd voor de oprichting van de vennootschap. De oprichtersaandelen hebben slechts de rechten die hun door de statuten worden toegekend zoals b.v. stemrecht, een recht op een gedeelte van de dividenden, en eventueel van het batig saldo in geval van vereffening.

(R.P.D.B. v° Sociétés Anonyme, nr. 460) — (Novelles, Les Sociétés Commerciales, nr. 1107). — (Paul Demeur, La part bénéficiaire confère-t-elle la qualité d'associé, R.P.S. 1957, nr. 4655, p. 57 en v.) — (Rechtbank van Koophandel Kortrijk, 12 december 1953, R.W. 1954-1955, p. 386).

Er wordt evenwel soms uit het oog verloren dat de toekenning van oprichtersaandelen een *oorzaak* moet hebben, en dat krachtens art. 30, 6° lid Vennootschapswet deze *oorzaak* in de oprichtingsakte vermeld moet worden.

Aldus stellen wij vast dat in een bepaalde oprichtingsakte van een N.V. met een kapitaal van 14.500.000 Frs. verdeeld in 14.500 aandelen, onderschreven door 20 aandeelhouders tevens 1.815 oprichtersaandelen worden gecreëerd, die toegekend worden aan alle aandeelhouders. (Oprichtingsakte: «G.S.P.» n.v. dd. 10 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 6 juni 1969 nr. 1394-1).

In de oprichtingsakte wordt echter nergens de *oorzaak* vermeld van de toekenning dezer stichtersaandelen.

Bovendien lijkt het weinig waarschijnlijk dat *alle* inschrijvers van het kapitaal zich actief hebben ingezet voor de realisatie van de oprichting van de vennootschap: normaal is er slechts een enkele promotor of een paar, die dan recht hebben op een vergoeding door oprichtersaandelen.

Bemerken wij tenslotte dat in de hoger vermelde oprichtingsakte de rechten die aan de oprichtersaandelen worden toegekend zijn, het stemrecht (art. 36 der statuten) en een derde van de dividenden uitgekeerd aan de kapitaalsaandelen (art. 7 en 45 statuten).

In een andere vennootschap met een kapitaal van 1.000.000 Frs. vertegenwoordigd door 1.000 aandelen worden aan alle verschijnende vennoten eveneens 100 stichtersaandelen toegekend zonder dat de tegenprestatie wordt vermeld. (Oprichtingsakte «M» n.v. dd. 16 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 7 juni 1969, nr. 1424-1).

Wat betreft de rechten die in laatstvermelde vennootschap aan de oprichtersaandelen worden toegekend, wordt alleen vermeld «In geval van winstverdeling door de algemene vergadering komen de stichtersaandelen eerst in aanmerking» (art. 5). Nergens wordt echter een kwotiteit aangeduid, zodat deze clausule zonder uitwerking moet blijven. In deze statuten worden aan de oprichtersaandelen geen andere rechten toegekend (bv. stemrecht - aandeel in vereffeningssaldo) zodat niet goed is in te zien welke de inhoud is van deze oprichtersaandelen.

De sanctie voor het gebrek aan vermelding der *oorzaak* wordt bepaald door art. 35, 4° Vennootschapswet: de oprichters zijn hoofdelijk aansprakelijk tegenover alle belanghebbenden voor de vergoeding van het nadeel dat een onmiddellijk en rechtstreeks gevolg is van het gemis der vermelding.

Bovendien menen wij dat een vennoot of een ander belanghebbende die kan bewijzen dat de toekenning van oprichtersaandelen in werkelijkheid *geen oorzaak* heeft, de nietigheid van deze toekenning kan vorderen. Dit kan van belang zijn om de verhouding in het stemmenaantal te zien wijzigen, alsook voor de toekenning van dividenden of een batig vereffeningssaldo.

b. Inbreng van bedrijvigheid.

Bij de oprichting van een N.V. tot uitbating van een kapperssalon en een sauna-instelling met een kapitaal van 200.000 Frs. brengt een der oprichters zijn «*professionele bekwaamheid en technische kennis*» in waarvoor hij aandelen ter waarde van 50.000 Frs. ontvangt. Deze inbreng maakt het voorwerp uit van het verslag van een bedrijfsrevisor die deze waardering goedkeurt.

(Oprichtersakte «V.-S.-S.», n.v. dd. 3 juni 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 21 juni 1969 nr. 1616-1).

Waar de geldigheid van de inbreng van bedrijvigheid in een p.v.b.a. nog het voorwerp uitmaakt van betwisting, is de rechtsleer het er over eens dat de inbreng van bedrijvigheid als kapitaalsonderschrijving in een naamloze vennootschap ongeldig is.

(Van Ryn, I, nr. 331, 3 en 334).

(Frédéricq, Handboek I, nr. 510, C).

De inbreng van bedrijvigheid is immers niet vatbaar voor gedwongen uitvoering en vormt als dusdanig geen werkelijke waarborg voor de schuldeisers. Bovendien moet het volledig kapitaal bij de onderschrijving gestort worden hetgeen ondenkbaar is bij inbreng van bedrijvigheid die zich slechts tijdens het leven der Vennootschap realiseert.

Terzake, in het onderzochte geval kan de inbreng van «*beroepsbekwaamheid en technische kennis*» niet als een inbreng van immateriële waarden worden beschouwd, doch is in werkelijkheid een inbreng van bedrijvigheid.

De *sanctie* van de ongeldige inschrijving is de hoofdelijke verantwoordelijkheid van de oprichters.

2. Beheer.

a. Benoeming.

De benoeming van de leden van de beheerraad is een voorrecht van de algemene vergadering waarvan geen afstand kan worden gedaan. De benoeming mag niet overgelaten worden aan de beheerraad, noch aan een derde, noch op een andere wijze georganiseerd worden dan door een benoeming door de algemene vergadering.

Het is niet nutteloos dit elementaire beginsel te herhalen wanneer men vaststelt dat een oprichtingsakte van een n.v. het volgende voorziet:

«De vennootschap wordt beheerd door een raad samengesteld uit minstens zes leden, vennoten of niet, benoemd door de algemene vergadering voor hoogstens zes jaar en ten alle tijde herroepbaar.

«*Nochtans zullen de burgemeester van de gemeente N., de burgemeester van de gemeente B en de voorzitter van de kamer van Koophandel van het arrondissement, indien zij aanvaarden van rechtswege deel uitmaken van de beheerraad*», Eigen vertaling).

(Oprichtingsakte «C.A.P.E.N.I.B.» n.v. dd. 20 maart 1969 Bijlage Belgische Staatsblad, 11 april 1969 nr. 682-1).

De benoeming van rechtswege uit hoofde van de functie van de personen, vermeld in het tweede lid van de geciteerde clausule, lijkt onverenigbaar met de boven uiteengezette beginselen.

De benoeming van beheerders door de Openbare Overheid is slechts mogelijk voor de vennootschappen waarvan het maatschappelijk voorwerp een *openbare dienst* is, en die als dusdanig door het administratief recht worden beheerst.

(cfr. *Van Ryn*, T. II, Les Sociétés commerciales d'intérêt public, nrs. 1160 en vlg., meer in het bijzonder nr. 1168 b, p. 176).

Een voorbeeld hiervan is te vinden in de wijzigingsakte n.v. Maatschappij der Brugse Zeevaart Inrichtingen dd. 22 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 7 juni 1969, nr. 1410-2.

In het voorliggend geval betreft het echter een vennootschap tot uitbating van een autorenbaan — hetgeen bezwaarlijk als een openbare dienst kan worden beschouwd — waarin alleen privaats kapitaal is geïnvesteerd zonder tussenkomst van de Openbare Overheid.

Geldig ware tenslotte de benoeming van bedoelde personen in de oprichtingsakte (R. P.D.B. v° Sociétés Anonymes nr. 681). In dit geval is er echter geen sprake van een benoeming van rechtswege verbonden aan de functie.

b. Bevoegdheid.

De beheerders vormen gezamenlijk een beraadslagend college, dat slechts als dusdanig een orgaan van de vennootschap uitmaakt.

Afzonderlijk, handelend ut singuli hebben de beheerders geen enkele bevoegdheid, tenzij zij voor welbepaalde handelingen of zekere domeinen zoals het dagelijks beheer van de beheerraad volmacht zouden hebben gekregen.

(*Van Ryn*, dl. I, nr. 582-583).

Hoewel deze beginselen elementair kunnen genoemd worden, treft men in een bepaalde oprichtingsakte van een n.v. volgende clausule aan:

« De beheerders hebben, zonder een voorafgaandelijke of bijzondere volmacht te moeten rechtvaardigen en volgens de handtekeningen voorzien in artikel dertien, hierna vermeld, volledige en algemene machten om in naam van de vennootschap te handelen.

« Zij mogen namelijk beheren, vervreemden, ten onroerende of roerende titel, overeenkomsten geven of aangaan, kredieten aangaan, zelfs ten hypothecaire titel, onderhandelen, vertegenwoordigen, procederen, agentschappen of filialen openen, alle cheques, mandaten, stortingen ondertekenen, alle ontlastingen geven of uitgeven, alsook alle handlichtingen, kwijtingen, verzekerde stukken, aange tekende zendingen verrichten, alle hypotheekbewaarders ontslaan ambtshalve inschrijvingen te nemen. Kortom, alle akte treffen die de vennootschap verbinden en in de bevoegdheid van de raad van beheer liggen, zoals deze bepaald is in artikel tien hiervoor, en waarvan de samengeschatte wetten op de handelsvennootschappen de tussenkomst van de algemene vergadering der aandeelhouders niet uitdrukkelijk vereisen. ».

(Oprichtingsakte «I.» n.v. dd. 2 april 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 24 april 1969 nr. 817-5);

Dit statutair beding beoogt dus aan elke beheerder dezelfde bevoegdheid te geven als de raad van beheer, waarvan de machten in een voorgaand artikel werden bepaald.

Dit is vanzelfsprekend onaanvaardbaar.

Een verwante clausule die tegen dezelfde beginselen van het vennootschapsrecht zondigt, is de volgende:

« De beheerraad uiteraard of de voorzitter van de raad van beheer en één beheerder zullen de meest uitgebreide machten hebben in de ruimste zin genomen. ».

(Oprichtingsakte «C.» n.v. dd. 14 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 31 mei 1969 nr. 1364-8).

c. Delegatie.

Het behoort eveneens tot de vaststaande elementaire beginselen van het vennootschapsrecht dat de beheerraad zijn bevoegdheid niet geheel of zelfs gedeeltelijk op algemene wijze, aan een van zijn leden of aan derden mag

overdragen. De beheerraad mag slechts wel bepaalde opdrachten verlenen of beperkte taken, zoals het dagelijks beheer.

(*Van Ryn*, Dl. I, nr. 583).

De grondslag van dit verbod van een algemene of gedeeltelijke delegatie ligt hierin dat de bijzondere waarborgen door art. 62 vennootschapswet in het belang van derden voorzien namelijk de borgstelling en hoofdelijke verantwoordelijkheid van de beheerders niet ongedaan mogen worden gemaakt door de taak van de beheerraad af te wendelen op afgevaardigde-beheerders.

(Zie hieromtrent meer T.P.R. 1968 nr. 3, p. 303-322. *J.M. Nelissen*, Problemen van bestuur en vertegenwoordiging in de Naamloze vennootschap).

Nochtans komt in de oprichtingsakten van talloze n.v.'s een clausule voor, zoals de hierna vermelde:

« De raad van beheer kan zijn machten geheel of gedeeltelijk overdragen aan één of meer leden of aan derden... ».

(Oprichtingsakte «P.» n.v. dd. 28 maart 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 22 april 1969, nr. 803-3).

Zie ook:

(Oprichtingsakte «Firma L.d.C.», n.v. dd. 8 mei 1966, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 31 mei 1969 nr. 1366-11).

Deze clausule dient om bovenvermelde redenen als ongeschreven te worden beschouwd.

d. Proportionele Vertegenwoordiging.

Bij nazicht van de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad blijkt de proportionele vertegenwoordiging een formule te zijn die regelmatig toegepast wordt. In de onderzochte periode waren er 13 vennootschappen die een dergelijke formule in hun oprichtingsakte hebben ingelast.

Het komt evenwel voor dat het beginsel van de proportionaliteit niet is geëerbiedigd.

Aldus werd volgend geval aangetroffen:

Een vennootschap wordt opgericht met een kapitaal van 15.000.000 Frs. vertegenwoordigd door 1.500 aandelen waarvan 900 aandelen A en 600 aandelen B.

Er wordt bepaald dat de vennootschap uit zeven leden bestaat waarvan 4 dienen verkozen te worden uit een lijst voorgedragen door de aandeelhouders A en drie uit een lijst voorgedragen door de aandeelhouders B.

(Oprichtingsakte «S.» n.v. dd. 10 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 30 mei 1969 nr. 1269-1).

Deze clausule pleegt inbreuk op twee essentiële beginselen van de proportionele vertegenwoordiging.

Op de eerste plaats is het aantal beheerders niet evenredig met het aantal aandelen, voorkomend in de beide groepen die in de beheerraad moeten vertegenwoordigd worden: de verhouding van groep A (900 aandelen) tot groep B (600) kan niet gerealiseerd worden met het getal van 7 beheerders.

Mogelijke proportionele getallen zijn: 2-3 of 4-6 of 6-9.

Bovendien is er geen evenredigheid tussen het aantal aandelen en het aantal beheersmandaten dat aan de respectievelijke aandelen wordt toegewezen: 900 aandelen krijgen slechts 4 beheersmandaten, terwijl 600 aandelen er 3 krijgen. De verhoudingen zouden daarentegen moeten zijn: 3-2 of 6-4 of 9-6 om de proportionaliteit te eerbiedigen.

Weliswaar zou kunnen voorgehouden worden dat het recht dat aan de beide groepen toegekend wordt slechts een recht van voordracht is, terwijl de algemene vergadering, waarin het stemrecht vrij is, uiteindelijk verkiest.

Men verliest bij deze opwerping echter uit het oog dat het recht van voordracht bindend is.

Wanneer dit niet het geval zou zijn, zou een statutair beding immers ook geen zin hebben.

Wanneer nu niet aan elk aandeel een gelijkwaardig recht tot bindende voordracht wordt toegekend dan lijkt

het duidelijk dat het beginsel van de gelijkheid der vennoten geschonden wordt.

Zie hieromtrent meer :

— Heenen : « Le choix des administrateurs » R.P.S. nr. 4558, 1956.

— L. Maeyens en P. Roose : « La représentation proportionnelle pour la nomination des administrateurs ou gérants. ».

— Juridische Aspecten van het Familiebedrijf, L. Maeyens, op. cit. p. 196-198).

Dezelfde inbreuk op de regel van de proportionaliteit wordt vastgesteld in de oprichtingsakte van een nochtans zeer belangrijke vennootschap met een kapitaal van 98.440.000 Frs. vertegenwoordigd door 98.440 aandelen. Het aantal beheerders is vastgesteld op zes en de verkiezing is als volgt georganiseerd :

— Groep 1 : aandelen nrs. 1 tot 33.000 : 2 beheerders.

— Groep 2 : aandelen nrs. 33.001 tot 66.000 : 2 beheerders.

— Groep 3 : aandelen nrs. 66.001 tot 98.440 : 2 beheerders. (Oprichtingsakte « S.A.L. », n.v. dd. 14 mei 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 31 mei 1969, nr. 1345-2).

Een eenvoudige berekening toont aan dat het aantal aandelen niet deelbaar is door het getal van zes beheerders, zodat nooit een proportionaliteit kan bekomen worden, en dat de derde groep beheerders bevoordeligd is ten overstaan van de beide andere groepen waar een minder aantal aandelen eveneens recht geeft op twee beheerders.

Een zeer onvolmaakte formule wordt aangewend in volgend geval.

De vennootschap bestaat uit 2.778 aandelen zonder nominale waarde.

In de statuten is nu volgend beding voorzien :

« De vennootschap wordt beheerd door een beheerraad van minstens drie leden, al dan niet vennoten. De algemene vergadering bepaalt hun getal. De beheerders worden benoemd voor een periode van twee jaar.

« Alleen de algemene vergadering, met uitsluiting van alle andere maatschappelijke organen, is bevoegd om de beheerders te verkiezen en te herkiesen.

« Elke aandeelhouder heeft het recht ten alle tijde vertegenwoordigd te worden op de beheerraad door evenveel beheerders als hij 277 aandelen bezit.

« Elke aandeelhouder die minstens 277 aandelen bezit heeft het recht van de algemene vergadering een lijst van kandidaten voor te stellen tussen dewelke de algemene vergadering het getal beheerders noodzakelijk om aan deze aandeelhouders de vertegenwoordiging in de beheerraad, voorzien in de voorgaande paragraaf te verzekeren.

« Indien een aandeelhouder, minstens 277 aandelen bezittend niet vertegenwoordigd is in de beheerraad op de wijze hierboven beschreven, dan heeft deze aandeelhouder het recht de bijeenroeping van een buitengewone algemene vergadering te vorderen. Deze zal moeten bijeengeroepen worden conform aan de procedure bepaald bij de artikelen 26 en 28 van onderhavige statuten en zal moeten overgaan tot de verkiezing voorzien in de voorgaande paragraaf ».

(Eigen Vertaling).

(Wijzigingsakte « T.D.C.B. » n.v. dd. 10 januari 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 20 januari 1969 nr. 227-3).

Deze formule van proportionele vertegenwoordiging is gebrekkelijk om volgende redenen.

Het aantal aandelen van 2.778 is niet deelbaar door het getal van 277 dat recht geeft op een beheerder : er blijven steeds 8 aandelen over die niet vertegenwoordigd zijn.

Bovendien is elk aantal van minder dan 277 aandelen niet vertegenwoordigd. In een uitgewerkt stelsel van proportionele vertegenwoordiging zijn de aandelen in groepen onderverdeeld waarin elke fractie van aandelen gerechtigd is binnen de groep te stemmen voor de voorstelling van de kandidaten en dit onafgezien aan wie de

aandelen toebehoren. Voor de onderverdeling van groepen is een aanduiding bij nummers of letters noodzakelijk.

(Zie hieromtrent « Juridische Aspecten van het familiebedrijf, L. Maeyens, op. cit. 196-198).

3. Beperking van de overdracht van aandelen : Soeverein appreciatierecht van een der organen der N.V.

Tallose oprichtingsakten van n.v.'s voorzien dat de aandelen slechts kunnen overgedragen worden mits toestemming van een orgaan der vennootschap, die haar weigering niet heeft te motiveren, en tegen welke beslissing geen verhaal openstaat.

Vermelden wij volgende bedingen :

— « De aandelen kunnen niet overgedragen worden onder levenden of bij overlijden tenzij aan een persoon die aanvaard is door de raad van beheer die in geen geval zijn redenen van weigering moet opgeven ». (Eigen vertaling). (Oprichtingsakte « S.W. » n.v. 30 december 1968, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 18 januari 1969 nr. 135-3).

— « De aandelen blijven op naam. De overdracht of overgang zal slechts kunnen plaats hebben ten voordele van fysische of morele personen, die, in elk geval, door de beheerraad moeten aanvaard worden in de hierna vermelde voorwaarden...

« De beslissing van de raad van beheer, waarbij over de aanvaarding van de overdracht of overgang beslist wordt, zal moeten genomen worden met de meerderheid van twee derden. Deze beslissing is niet gemotiveerd en zal niet vatbaar zijn voor verhaal ». (Eigen vertaling).

(Oprichtingsakte S. n.v. dd. 28 december 1968, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 18 januari 1969 nr. 159-1).

— « De overdracht van aandelen dient toegelaten te worden door de raad van beheer. Zij moet vooraf voorgesteld worden aan de aandeelhouders en onder hen verdeeld in verhouding met het aantal aandelen dat zij bezitten. Indien de aandeelhouders verzaken aan hun voorkeurrecht, zal de cessionaris aanvaard moeten worden door de raad van beheer die zijn beslissing niet moet motiveren ». (Eigen Vertaling).

(Oprichtingsakte B. n.v. dd. 11 februari 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 28 februari 1969 nr. 375-3).

— « De aandelen zijn en blijven op naam. Geen enkele overdracht van kapitaalsaandelen op naam mag plaats hebben tenzij krachtens een bijzondere beslissing voor elke afstand, genomen door de beheerraad, en ten bate van een overnemer door hem aanvaard ».

(Oprichtingsakte I. n.v. dd. 27 februari 1969, Bijlage Belgisch Staatsblad dd. 15 maart 1969, nr. 465-3).

In al deze gevallen kan de beheerraad, al dan niet met een bijzondere meerderheid, de overdracht of overgang van aandelen weigeren zonder de weigering te moeten motiveren en zonder dat enig verhaal mogelijk is.

De rechtsgeldigheid van dergelijke clause waarbij het recht op overdracht van aandelen uitgesloten kan worden is voor betwisting vatbaar.

De heersende tendens van rechtsleer en rechtspraak houdt voor dat de overdraagbaarheid der aandelen tot het wezen ervan behoort. (Rechtbank van Koophandel te Brussel, 1 december 1948, J.T. 1949, p. 215 met noot P. Coppens).

Een minderheidstendens is nochtans van oordeel dat de overdraagbaarheid van aandelen kan uitgesloten worden. Men steunt zich hierbij op de redenering dat, wanneer partijen het ontstaan kunnen geven aan een schuldvordering, zij eveneens voorwaarden aan deze schuldvordering kunnen toevoegen, meer bepaald een beperking of zelfs uitsluiting van de overdraagbaarheid. (Hof van Beroep Brussel 21 juni 1952, R.P.S. 1964 nr. 5981, p. 75-78).

Omtrent deze vragen kan met nut de volgende documentatie geraadpleegd worden :

— *Juridische Aspecten van het familiebedrijf*: W. Van Gerven, Enkele Juridische Technieken tot vrijwaring van het familiaal karakter van de onderneming, p. 158, 159 - L. Maeyens, Nader onderzoek van enkele bijzondere regelingen en clausules tot bescherming van het bedrijf tegen interne moeilijkheden en tegen inmenging van buiten, p. 179-180).

— *Van Ryn en Van Ommeslaghe*: Les Sociétés Commerciales, R.C.J.B. 1967, nr. 57, pp. 345-350.

— *J. Ronse*, T.P.R., Vennootschappen, nr. 151-154, pp. 704-806).

Besluit:

Het voorafgaande onderzoek — in vogelvlucht — en steeds betreffende enkele essentiële clausules van het vennootschapscontract der p.v.b.a. en n.v. — toont aan dat het Belgisch stelsel onvoldoende waarborgen verschaft betreffende de deugdelijkheid van de oprichtingsakte.

Een preventieve controle, hetzij door een administratief orgaan hetzij door een rechtbank, zoals dit het geval is in Nederland, Duitsland en Italië zou ongetwijfeld, het merendeel van de beschreven gebreken hebben weggevoerd.

Het eerste ontwerp van richtlijn ter coördinatie van het vennootschapsrecht dd. 21 februari 1964, gewijzigd op 11 oktober 1966, heeft geen stelling genomen omtrent de

wijze van oprichting zodat de bestaande stelsels geen wijziging moeten ondergaan.

(Europees Vennootschapsrecht, L. Maeyens, Het eerste ontwerp van vennootschapsrecht, pp. 86-70).

Indien er evenwel geen wijziging komt in het bestaande stelsel van oprichting en een *preventieve* controle uitgesloten is, zouden evenwel bepaalde initiatieven kunnen overwogen worden om een *herhaling* van voorkomende gebreken te vermijden. Aldus zou een of ander centrum voor de studie van het vennootschapsrecht of het handelsrecht in het algemeen er zich kunnen mee belasten regelmatig de oprichtings- en wijzigingsakten van de vennootschappen in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad te volgen, kritisch te onderzoeken, de eventuele gebreken aanwijzen en bespreken en het resultaat hiervan periodisch in een publicatie ad hoc of zelfs een bestaand tijdschrift te publiceren.

Waar thans enerzijds uitsluitend richtlijnen te vinden zijn in de rechtsleer, die de problemen toch steeds abstract benadert en anderzijds weinig rechtspraak bestaat omtrent de rechtsgeldigheid van bepaalde clausules, zou door de voorgesteld maatregel in korte tijd een betrouwbare handleiding worden opgesteld die bij het opstellen van vennootschapsakten het hernemen van gebrekkige clausules zou voorkomen.

Leo MAEYENS
Advocaat.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 6 juni 1969.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadshere-verslaggever: M. Louveaux.

Advocaat-generaal: M. Krings.

Advocaten: Mrs. Struye en De Bruyn.

Scheiding en deling. — Wegmaken of verborgen houden van goederen van de gemeenschap of van de nalatenschap. — Begrip. — Bedrieglijke handeling. — Begrip.

Het wegmaken of het verborgen houden van goederen van de gemeenschap of van de nalatenschap bestaat in elke daad te kwader trouw waarbij de in gemeenschap van goederen gehuude echtgenoot of de erfgenaam, ten nadele van zijn deelgenoten, op de voorwerpen van de gemeenschap of van de nalatenschap een ongeoorloofd voordeel nastreeft.

De artikelen 792 en 1477 B.W. bedoelen aldus elk bedrog dat ertoe strekt de deelgenoten te beroven van hetgeen hun in de verdeling toekomt.

De loutere bedoeling goederen weg te maken of verborgen te houden is daartoe niet voldoende, maar voormelde wetsbepalingen zijn van toepassing zodra die bedoeling zich door een bedrieglijke handeling openbaart, zelfs wanneer, ten gevolge van omstandigheden vreemd aan de wil van de echtgenoot of erfgenaam, die handeling haar uitwerking mist.

Lagast t./ Cardon en Van Reysschoot.

Gelet op het bestreden arrest, op 12 juni 1968 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van

de artikelen 97 van de Grondwet en 792 van het Burgerlijk Wetboek.

Doordat het bestreden arrest, bij bevestiging van het beroepen vonnis, in zijn dispositief de eis tot herroeping wegens ondankbaarheid van de ten voordele van eiser gedane giften en schenkingen ten dele niet gegrond en ten dele zonder voorwerp verklaart, en desondanks in zijn motivering stelt dat dezelfde schenkingen, die in artikel 4 van het huwelijkscontract tussen eiser en wijlen zijn echtgenote werden bedongen, kunnen herroepen worden wegens ondankbaarheid en dat deze herroeping haar grond vindt enerzijds in het vals testament waarin eiser de nagedachtenis van zijn echtgenote grof beledigd heeft en anderzijds in mishandelingen van erge aard;

Terwijl deze tegenstrijdigheid tussen het dispositief en de motivering het Hof in de onmogelijkheid stelt zijn controle over de wettelijkheid van de beslissing uit te oefenen en met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijkstaat.

Overwegende dat uit het arrest blijkt dat, nu artikel 4 van het huwelijkscontract van eiser bedingt dat « le mobilier dépendant de... la succession du propriétaire au survivant », het hof van beroep hierin een contractuele schenking ziet die wederkerig werd bedongen en die derhalve niet vatbaar is voor de civiele bestraffing van heling maar voor herroeping wegens ondankbaarheid;

Overwegende dat volgens de eerste rechter voormeld beding een contractuele erfstelling is waarop artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk is;

Overwegende dat beide rechtscolleges, ondanks hun meningsverschil aangaande de interpretatie van voormeld beding, tot hetzelfde dispositief konden besluiten, namelijk dat eiser geen enkel aandeel in de nalatenschap van zijn echtgenote zal hebben noch als begunstigde noch als erfgenaam;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 792, 1477 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet.

Doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat door het vals testament dat een algemeen legaat inhield, eiser getracht heeft het deel dat hem toekwam in de erfenisgoederen te vervolledigen, verklaart dat het gebruik van het vals testament een heling is, en dat de eis strekkende tot de vervallenverklaring van eiser van elk aandeel in de nalatenschap van zijn echtgenote ontvankelijk en gegrond is, terwijl artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek enkel en alleen de goederen die weggemaakt of geheeld worden bedoelt,

terwijl de toepassing van artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek niet analogisch kan uitgebreid worden,

terwijl het gebruik van een vals testament geen heling kan genoemd worden zolang het de onwettige aflevering van verdeelbare waarden niet tot gevolg heeft gehad.

Overwegende dat het wegmaken of het verborgen houden van goederen van de gemeenschap of van de nalatenschap bestaat in elke daad te kwader trouw waarbij de in gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoot of de erfgenaam, ten nadele van zijn deelgenoten, op de voorwerpen van de gemeenschap of de nalatenschap een ongeoorloofd voordeel nastreeft;

Dat de artikelen 792 en 1477 van het Burgerlijk Wetboek aldus elk bedrog bedoelen dat ertoe strekt de deelgenoten te beroven van hetgeen hun in de verdeling toekomt;

Overwegende dat zo het louter inzicht goederen weg te maken of verborgen te houden daartoe niet volstaat, voormelde wetsbepalingen nochtans van toepassing zijn zodra dit inzicht zich door een bedrieglijke handeling veropenbaart, zelfs wanneer, ten gevolge van omstandigheden vreemd aan de wil van de echtgenoot of erfgenaam, die handeling haar uitwerking mist;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest beslist dat het verblijf van eiser in het sterfhuis hem de mogelijkheid heeft gegeven een huishuur uit te sparen en de verweerders verhinderd heeft over het huis te beschikken en dat eiser dus een vergoeding moet betalen die voor een periode van 20 maart 1962 tot heden op 150.000 fr. mag geraamd worden, zonder te antwoorden op de middelen die door eiser in zijn regelmatige conclusie ontwikkeld werden en die lieten gelden dat « Germaine Cardon (verweester) liet op 28 februari 1966 tot een proces-verbaal van vergelijking overgaan, op vertoning en verklaring welke zal gedaan worden door de heer J.L. Lagast (eiser) als in het bezit gebleven zijnde van de geïnventarieerde voorwerpen; dit proces-verbaal wordt gesloten met de verklaring van partijen dat zij akkoord zijn om de geïnventarieerde voorwerpen ter plaatse te laten, alwaar ze zich op dit ogenblik bevinden » :

Overwegende dat het arrest de verweerders een vergoeding toekent wegens het betrekken door eiser van het sterfhuis sinds de dag van het overlijden van de echtgenote van eiser tot op de dag waarop het arrest werd gevelde, omdat eiser op die woning niet het minste recht heeft;

Overwegende dat deze beschouwing niet passend antwoordt op de conclusie waarbij eiser liet gelden dat verweester nog op 28 februari 1966 stilzwijgend erin had toegestemd dat het huis door hem zou bewoond worden;

Dat het middel gegrond is;

Over het vierde middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest het beroepen vonnis bevestigt en aldus eiser veroordeelt om uiterlijk binnen de maand van de betekening van het arrest het sterfhuis te ontruimen, op straffe van uitzetting met de sterke hand, zonder te antwoorden op het middel dat door eiser in zijn regelmatig neergelegde conclusie voorgesteld werd en dat liet gelden dat hij « niet zonder recht of titel tot dit huis toegang heeft... omdat hij als bewaarder aangesteld werd over de meubelen en roerende voorwerpen erin geborgen en omdat zulks geschied is in uitvoering van een akkoord tussen partijen afgesloten en bevestigd door het proces-verbaal van vergelijking van 28 februari 1966 » :

Overwegende dat de conclusie van eiser slechts wijst op een gedoogzaamheid van verweester om hem tijdelijk het sterfhuis te laten betrekken;

Overwegende dat het arrest, door de eis van verweerders tot ontruiming van het huis in te willigen, impliciet doch duidelijk te kennen geeft dat de verweerders gerechtigd zijn aan het bewonen van het huis door eiser een einde te stellen;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Om deze redenen,

en zonder acht te slaan op de brieven door eiser gericht tot de leden van het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest doch slechts in zover het de verweerders een vergoeding van 150.000 fr. toekent wegens derving van het sterfhuis;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van het arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt eiser in de drie vierden van de kosten;

Houdt de overige kosten aan; zegt dat erover door de feitenrechter zal worden beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT: De artikelen 792 en 1477 B.W. bedoelen elk bedrog dat ertoe strekt de deelgenoten te beroven van hetgeen hun in de verdeling toekomt, en niet alleen de daden die tot doel hebben de deelgenoten over de omvang of de belangrijkheid van de gemeenschap of de nalatenschap te bedriegen. (Cass. 2 mei 1957, R.W. 1958-1959, 743).

Het bedrieglijk opzet is een essentieel bestanddeel van de wegmaking. (Cass. 10 maart 1966, Pas. 1966, I, 889). De artikelen 792 en 1477 zijn niet toepasselijk wanneer de kwade trouw niet vaststaat. (Hof Brussel, 30 juni 1965, Pas. 1966, II, 204; 11 februari 1964, Pas. 1965, II, 74; 13 november 1963, Pas. 1964, II, 293; Rb. Tongeren, 22 januari 1965, R.W. 1967-1968, 797).

De loutere bedoeling is niet voldoende; ze moet zich uiten door een bedrieglijke handeling, waarbij dan weer niet vereist is dat ze het beoogde doel bereikt heeft: de artikelen 792 en 1477 zijn toepasselijk zelfs wanneer ten gevolge van omstandigheden vreemd aan de wil van de echtgenoot of erfgenaam, die handeling haar uitwerking mist (bovenstaand arrest). De woorden « vreemd aan de wil » zijn belangrijk: men aanvaardt dat de echtgenoot of de erfgenaam te goeder trouw is, wanneer de aanvankelijk bedrieglijke handeling haar uitwerking mist door de wil van de echtgenoot of erfgenaam (zie Rb. Nijvel, 20 januari 1966 en 31 maart 1966, Rec. jur. Ni. 1965-1966, 185 en 189).

Vereist is dat het ongeoorloofde voordeel wordt nagestreefd op voorwerpen van de gemeenschap of nalatenschap: er is geen wegmaking wanneer de beweerdelijke weggemaakte zaken geen deel uitmaken van de gemeenschap of nalatenschap (Hof Parijs, 15 november 1968, D. Somm. 1969, 18).

Eveneens is vereist dat het ongeoorloofde doel nagestreefd wordt in de gemeenschap of nalatenschap, d.w.z. dat de dader beoogt de gelijkheid bij de verdeling te verbreken. Er is geen wegmaken of verborgen houden wanneer de deelgenoten het goed aan een hunner hadden toevertrouwd en deze het verspild heeft (Cass. 2 mei 1957, R.W. 1958-1959, 743; verg. Cass. fr. 8 februari 1966, Rev. prat. not. 1967, 376).

Het bestreden arrest van Hof Gent, 12 juni 1968, heeft beslist dat het gebruik van een vals testament een wegmaking is. In dezelfde zin: Hof Luik, 9 november 1954, Pas. 1956, II, 12). De Page, IX, nr. 652, verkiest in zulke gevallen de toepassing van zwaardere straffen die op valsheid of gebruik van een vals stuk staan. Het ene sluit het andere niet uit. Het burgerrechtelijk delict van art. 792 kan ook een misdrijf zijn tegen de strafwet (verg. Hof Brussel, 8 december 1967, Pas. 1968, II, 117), maar hoeft het niet te zijn, zodat een vrijspraak de toepassing van art. 792 niet uitsluit (Rb. Antwerpen, 7 februari 1958, R.W. 1957-1958, 1198) en een buitenvervolgvingstelling op zichzelf niet bewijst dat er geen wegmaking is geweest (Rb. Tongeren, 22 januari 1965, R.W. 1967-1968, 797). De regelen betreffende de verjaring van de strafvordering zijn niet toepasselijk op de rechtsvordering die er enkel toe strekt de weggemaakte of verborgen gehouden zaken van de nalatenschap te doen teruggeven en de dader van het bedrog te doen vervallen van zijn recht aanspraak te maken op enig aandeel in de weggemaakte of verborgen gehouden zaken; de verjaringstermijn van de op art. 792 gegronde vordering bedraagt 30 jaar (Cass. 29 september 1967, Arr. Cass. 1968, 147; Pas. 1968, II, 138).

C. Caenepeel.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 17 februari 1969.

Voorzitter: M. van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: Baron Richard.

Eerste advocaat-eneraal: M. Mahaux.

Architect — Aannemer. — Onverenigbaarheid. — Strikte interpretatie. — Bestaansreden. — Toepassing.

Art. 6 van de wet van 20 februari 1939 dat een onverenigbaarheid instelt tussen de uitoefening van het beroep van architect en de uitoefening van het beroep van aannemer van openbare of particuliere werken, moet strikt worden uitgelegd, zoals elke bepaling waarbij de vrijheid van nijverheid en arbeid wordt beperkt.

Door het instellen van deze onverenigbaarheid heeft de wetgever de conceptie en het toezicht op de werken enerzijds en de uitvoering ervan anderzijds willen scheiden in het belang van het beroep van architect zowel als in dat van de opdrachtgever.

De enkele mogelijkheid voor de vennootschap in dienst waarvan een architect wordt bezoldigd, krachtens haar maatschappelijk doel werken te ondernemen voor andermans rekening, is dientengevolge niet voldoende om, in afwezigheid van elke werkelijke verwezenlijking van dit doel, voor de architect de bij voornoemde wetsbepaling ingestelde onverenigbaarheid te doen ontstaan.

Clerbois t./ Orde der Architecten.

Gelet op de bestreden beslissing op 21 februari 1968 gewezen door de Franstalige raad van beroep van de Orde van Architecten;

Over het middel, hieruit afgeleid dat de bestreden beslissing overweegt dat de enkele mogelijkheid voor een vennootschap om krachtens haar statuten bouwwerken te kunnen ondernemen voor andermans rekening voldoende is om voor de bezoldigde architect in haar dienst tussen de uitoefening van het beroep van architect en de uitoefening van het beroep van aannemer van openbare of particuliere werken de onverenigbaarheid te doen ontstaan, bepaald bij artikel 6 van de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect, terwijl, om een vennootschap te kunnen gelijkstellen met een aannemer, deze werkelijk aannemingsovereenkomsten moet aangaan en niet alleen het recht hebben om zulks te doen, zodat de beslissing de tuchtschuld die tegen eiser uitspreekt, niet wettelijk rechtvaardigt;

Overwegende dat, na, zonder kritiek deswege, te hebben vastgesteld dat de eiser, architect, door de vennootschap Bureco bezoldigd is tijdens de jaren 1964, 1965 en 1966, en dat die vennootschap overeenkomstig artikel 3 van haar statuten ten doel heeft « de studie van het bouwen, de algemene bouw-aanneming, alle verrichtingen betreffende onroerende goederen, financiering en verzekeringen, de koop, verkoop en vertegenwoordiging van bouwmaterialen, alsmede alle verrichtingen in rechtstreeks of zijdelings verband met genoemd maatschappelijk doel », de beslissing stelt « dat de eiser in hoger beroep, (thans eiser) tevergeefs aanvoert dat genoemde vennootschap er zich toe beperkt met haar klanten studieovereenkomsten te sluiten (dat in de onderstelling dat zulks juist is, deze vennootschap niettemin luidens voornoemd artikel 3 het recht heeft om bouwwerken voor andermans rekening te ondernemen; dat deze mogelijkheid op zich zelf voldoende is om de onverenigbaarheid mede te brengen » die bij artikel 6 van de wet van 20 februari 1939 bepaald is;

Overwegende dat deze wetsbepaling die onverenigbaarheid instelt tussen de beoefening van het beroep van architect en de uitoefening van het beroep van aannemer van openbare of particuliere werken, strikt moet worden uitgelegd, zoals elke bepaling, waarbij de vrijheid van nijverheid en arbeid beperkt wordt;

Dat de wetgever door het instellen van deze onverenigbaarheid de concertie en het toezicht op de werken enerzijds en de uitvoering ervan anderzijds heeft willen scheiden in het belang van het beroep van architect zowel als in dat van de opdrachtgever;

Overwegende dat dientengevolge de enkele mogelijkheid voor de vennootschap in welke dienst een architect wordt bezoldigd, krachtens haar maatschappelijk doel werken te ondernemen voor andermans rekening, niet voldoende is om in afwezigheid van elke werkelijke verwezenlijking van dit doel, voor de architect de bij voornoemde wetsbepaling ingestelde onverenigbaarheid te doen ontstaan en dat de beslissing niet het tegendeel heeft kunnen beslissen zonder laatstgenoemde bepaling te schenden;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden beslissing;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt oop de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar de, anders samengestelde, Frans-talige raad van beroep van de Orde van Architecten.

NOOT. — Zie Cass. 18 december 1967, R.W. 1967-1968, 2114.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 28 maart 1969.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Advocaat : Mr. Bayart.

Huwelijk. — Bijdrage in de lasten. — Gemeenschappelijk huis. — Feitelijke scheiding. — Geen kinderen. — Verplichting. — Definitieve feitelijke scheiding. — Art. 218 B. W. — Toepassing. — Voorwaarden.

1. *De rechter heeft vooropgesteld dat het delgen van een schuld wegens aankoop van een gemeenschappelijk huis niet als een last van het gezin of van het huwelijk te beschouwen is ingeval de echtgenoten in feite gescheiden leven en geen kinderen ten laste hebben.*

De verplichting om in de lasten van het huwelijk bij te dragen weegt op ieder van de echtgenoten, naar zijn vermogen, afgezien van het al dan niet bestaan van gemeenschappelijke kinderen ten laste. Uit art. 218 B.W. blijkt dat die verplichting ook weegt op de echtgenoot die schuld heeft aan de feitelijke scheiding.

2. *Ten onrechte meent de rechter dat art. 218 B.W. niet van toepassing is wanneer de feitelijke scheiding een definitief karkater heeft, zelfs zo de duur van de scheiding aan de echtgenoot-schuldenaar te wijten is. Het voordeel van art. 218 B.W. mocht eiser niet ontzegd worden indien hij het bewijs geleverd had dat de duur van de scheiding aan de schuld van verweerster te wijten is.*

Gelet op het bestreden vonnis, op 11 februari 1967 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 212 en 218 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden vonnis de vordering van eiser verwerpt, welke er toe strekte, bij toepassing van artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek, machtiging te bekomen om, bij uitsluiting van verweerster, rechtstreeks een gedeelte van haar loon, overeenstemmend met 50 t.h. van de kosten van het gemeenschappelijk huis, bij haar werkgever in ontvangst te nemen, deze kosten zijnde de delging van de aankoopprijs, de grondbelastingen, de verzekeringskosten, de onderhoudskosten en de herstellingskosten, en zulks beslist om de reden dat, hoewel de hulp die de echtgenoten op grond van artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek verschuldigd zijn er in bestaat op bestendige wijze elkander te helpen in het dragen van de lasten van het huishouden, zelfs wanneer de andere echtgenoot niet behoeftig is, en hoewel die hulp betrekking heeft op hetgeen noodzakelijk is niet alleen voor de echtelingen maar ook voor hun gemeenschappelijke kinderen, de hoger vermelde kosten van het gemeenschappelijk huis geen lasten uitmaken van het huishouden of van het huwelijk in de zin van gezegde artikelen 212 en 218, in geval de echtelingen in feite gescheiden leven en geen kinderen ten laste hebben,

terwijl, gezien het vonnis niet tegensprekt en aldus impliciet aanvaardt dat voormelde kosten betrekking heb-

ben op het gemeenschappelijk huis, deze kosten, spijs de feitelijke scheiding van de echtgenoten en de afwezigheid van kinderen ten laste, beschouwd moeten worden als lasten van het huwelijk in de zin van artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek, waaromtrent de echtgenoten elkan- der hulp verschuldigd zijn overeenkomstig artikel 212 van gezegd wetboek, en met het oog waarop eiser de machti- ging mocht bekomen waarin door artikel 218 van dit wet- boek is voorzien :

Overwegende dat het vonnis vooropstelt dat het delgen van een schuld wegens aankoop van een gemeenschappe- lijk huis, ingeval de echtelingen in feite gescheiden leven en geen kinderen ten laste hebben, niet aan te zien is als een last van het gezin of een last van het huwelijk ;

Overwegende, enerzijds, dat de verplichting om in de lasten van het huwelijk bij te dragen op ieder van de echtgenoten weegt, naar zijn vermogen, afgezien van het al dan niet bestaan van gemeenschappelijke kinderen ten laste ;

Overwegende, anderzijds, dat uit artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek blijkt dat die verplichting ook weegt op de echtgenoot die schuld heeft aan de feitelijke schei- ding ;

Overwegende dat geen van de door het vonnis aange- haalde omstandigheden de beslissing wettelijk kan recht- vaardigen ;

Dat het middel gegrond is ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de scheiding van de artikelen 212 en 218 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden vonnis de vordering van eiser verwerpt, welke er toe strekte, bij toepassing van artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek, machtiging te bekomen om, bij uitsluiting van verweerster, rechtstreeks een ge- deelte van haar loon, overeenstemmend met 50 t.h. van de kosten van het gemeenschappelijk huis, bij haar werk- gever in ontvangst te nemen, deze kosten zijnde de delging van de aankoopprijs, de grondbelastingen, de verzekerings- kosten, de onderhoudskosten en de herstellingskosten, en zulks beslist om de reden dat, ook indien de feitelijke scheiding van partijen te wijten is aan verweerster en in- dien voormelde kosten als een last van het gezin kunnen worden aangezien, de door artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde maatregel alleen van toepassing is zo de feitelijke scheiding aan toevallige en voorbijgaande oorzaken is te wijten, en niet van toepassing is wanneer, zoals ten deze, de feitelijke scheiding en haar duur niet dienen aangezien te worden als toevallig voorgekomen en van voorlopige aard,

terwijl de in feite gescheiden echtgenoot recht heeft de hulp en de maatregelen te vorderen bedoeld door de arti- kelen 212 en 218 van het Burgerlijk Wetboek indien de scheiding, alsook het behoud en de duur van de scheiding aan de schuld van de andere echtgenoot te wijten zijn :

Overwegende dat het vonnis vaststelt dat verweerster sinds maart 1966 definitief het echtelijk dat heeft verlaten na voordien meermaals het echtelijk huis te zijn ontlopen waarvan eenmaal voor de duur van drie jaar en hieruit afleidt dat de huidige feitelijke scheiding en haar duur niet dienen aangezien te worden als toevallig voorge- komen en van voorlopige aard, zodat artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing is :

Overwegende dat de feitenrechter aldus van mening is dat voormeld artikel niet van toepassing is wanneer de feitelijke scheiding een definitief karakter heeft zelfs zo de duur van de scheiding aan de echtgenoot-schuldenaar te wijten is ;

Overwegende nochtans dat het voordeel van bedoelde wetsbepaling eiser niet mocht worden ontzegd indien deze het bewijs had geleverd dat de duur van de scheiding aan de schuld van verweerster te wijten is ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

en zonder acht te slaan op de door verweerster ingediende nota noch op de brieven van haar raadsman, advocaat bij de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, welke vreemd zijn aan de door artikel 15 van de wet van 25 februari 1925 vastgestelde rechtspleging ;

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan ; zegt dat erover door de feiten-rechter zal worden beslist ;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, zetelende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 19 mei 1969.

Voorzitter : M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever : M. de Waersegger.

Advocaat-generaal : M. Depelchin.

Verkeer. — Vluchtmisdrijf. Bestanddelen. — Bedoeling zich aan de dienstige vaststellingen te onttrekken.

Voor de toepassing van art. 33 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer (vluchtmisdrijf) is tegelijk vereist dat de bestuurder van het voertuig die de plaats van het ongeval verlaat, weet dat hij de oorzaak van of de aanleiding tot een ongeval geweest is en bovendien dat hij aldus handelt om zich aan de dienstige vaststellingen te onttrekken.

Ten deze stelt de feitenrechter vast dat de door verdachte bestuurde wagen tegen een gebouw gebotst is en dat verdachte zich rekenschap heeft gegeven van zijn onhandigheid, maar ook dat hij op het ogenblik van het ongeval met de eigenaar van het gebouw heeft gediscussieerd en hij moest weten dat hij bij zijn onhandig manoeuvre opgemerkt was door getuigen en dat dezen zijn voertuig hadden geïdentificeerd. Op grond van die gegevens heeft de rechter door een feitelijke en derhalve soevereine beoordeling kunnen beslissen « dat het zeker is dat verdachte zich niet aan de dienstige vaststellingen heeft pogen te onttrekken. »

Procureur des Konings te Neufchâteau t. Verheyden

Gelet op het bestreden vonnis op 27 november 1968 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Neufchâteau ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 33 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer ;

doordat het vonnis het vluchtmisdrijf te laste van de verweerder niet bewezen verklaart, op grond dat het om zo te zeggen om een « ontdekking op heterdaad » ging, en getuigen het voertuig van verweerder hadden kunnen identificeren, terwijl het vonnis erkent dat de bestanddelen van het vluchtmisdrijf aanwezig zijn en aldus de vrijspraak grondt op tegenstrijdige redenen en aan voornoemd artikel 33 een onjuiste uitlegging geeft, zodat zijn beslissing niet wettelijk verantwoord is ;

Overwegende dat voor de toepassing van het in het middel bedoeld artikel 33 tegelijk vereist is dat de bestuurder van het voertuig die de plaats van het ongeval verlaat, weet dat hij de oorzaak van of de aanleiding tot

een ongeval geweest is en bovendien dat hij aldus handelt om zich aan de dienstige vaststellingen te onttrekken ;

Overwegende dat het vonnis weliswaar vaststelt dat de door verweerder bestuurde vrachtwagen tijdens een moeilijk manoeuvre tegen de puntgevel van een gebouw aanbotste en dat verweerder zich rekenschap heeft gegeven van zijn onhandigheid maar daarentegen vaststelt dat verwerder op het ogenblik van het ongeval met de eigenaar van het beschadigde gebouw heeft gediscussieerd en dat hij moest weten dat hij bij zijn onhandig manoeuvre opgemerkt was door getuigen en dat dezen zijn voertuig hadden geïdentificeerd ;

Overwegende dat de feitenrechter, op grond van deze gegevens door een feitelijke en derhalve soevereine beoordeling, heeft kunnen beslissen « dat het zeker is dat beklaagde (thans verweerder) zich niet aan de dienstige vaststellingen heeft pogen te onttrekken ;

Overwegende dat hieruit volgt dat het vonnis niet heeft erkend dat de bestanddelen van het vluchtmisdrijf aanwezig waren zoals het middel heeft beweerd ; dat het zich niet heeft tegengesproken als het enerzijds erop wijst dat verweerder wist dat hij de oorzaak van of de aanleiding tot het bedoelde ongeval was geweest, en anderzijds, dat hij niet de vlucht heeft genomen om zich aan de dienstige vaststellingen te onttrekken ; dat het van het in het middel bedoeld artikel 33 geen juiste uitlegging heeft gegeven ; dat het zijn beslissing regelmatig met redenen heeft omkleed en wettelijk gerechtvaardigd ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Laat de kosten ten laste van de Staat.

NOOT. — Zie Cass. 18 januari 1965, R.W. 1964-1965, 2003. Maar als de rechter oordeelt dat de bestuurder van een auto, na gedronken te hebben, een ongeval heeft veroorzaakt en de plaats van het ongeval heeft verlaten om de vaststellingen betreffende « zijn toestand » te vermijden, leidt hij daaruit wettelijk af dat de bestuurder de vlucht heeft genomen om zich aan de dienstige vaststellingen te onttrekken, zelfs indien hij zich aan de aanwezige getuigen bekend gemaakt had en zijn wagen niet beschadigd was. (Cass. 7 december 1964, Pas. 1965, I, 343.)

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 19 mei 1969

Voorzitter : M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever : M. Trousse.

Advocaat-generaal : Mr. Depelchin.

Verstek en verzet in strafzaken. — Verzet tegen burgerrechtelijke veroordeling. — Betekening aan openbaar ministerie. — Niet vereist.

Geen enkele wettelijke bepaling schrijft voor aan de veroordeelde die verzet doet tegen bij verstek uitgesproken burgerrechtelijke veroordelingen, dit verzet aan het openbaar ministerie te betekenen.

Jacquemin t./ Faure e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 26 juni 1968 gewezen door de Correctionele Rechtbank te Aarlen, rechtdoende in hoger beroep;

Over het middel hieruit afgeleid dat het bestreden vonnis eisers verzet tegen het vonnis waarbij uitspraak wordt gedaan bij verstek over de burgerlijke belangen, niet ontvankelijk verklaart, op grond dat dit verzet aan het openbaar ministerie niet binnen de wettelijke termijn is betekend terwijl deze betekening niet vereist is bij de wet.

Overwegende dat eiser verzet heeft gedaan tegen een vonnis waarbij hij op de tegen hem ingestelde burgerlijke rechtsvorderingen veroordeeld werd bij verstek, waarop het bestreden vonnis dit verzet niet ontvankelijk heeft verklaard, omdat het niet binnen de wettelijke verzetstermijn aan het openbaar ministerie is betekend;

Overwegende dat geen enkele wettelijke bepaling aan de veroordeelde die verzet doet tegen bij verstek uitgesproken burgerlijke veroordelingen voorschrijft dit verzet aan het openbaar ministerie te betekenen;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Correctionele Rechtbank te Neufchâteau, zitting houdende in hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e Kamer. — 18 maart 1969.

Voorzitter: M. Paës.

Raadsheren: M.M. Vander Haegen en Roevens.

Advocaten: Mrs. Boonen, Smets, Hellemans, Cannaerts en Beckers loco De Cannière.

1. Internationaal privaatrecht. — Door Belgisch militair in Duitsland veroorzaakt ongeval. — Toepasselijke wet. — Rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar.
2. Verzekeringen. — Zware fout. — Dronkenschap.
3. Onrechtmatige daad. — In wagen van dronken bestuurder plaats nemen. — Fout.

1. Een strafinbreuk op de Duitse wetgeving, gepleegd op Duits grondgebied door een op dit grondgebied in dienst zijnde Belgische militair, wordt beheerst door de Belgische wet, behalve wanneer het feit door deze laatste wet niet strafbaar is gesteld. Met betrekking door een zodanige militair in Duitsland veroorzaakt verkeersongeval dient dus de Belgische wet te worden toegepast en is de rechtstreekse vordering van de Belgische slachtoffers tegen de verzekeraar van de militair, ontvankelijk.
2. In de concrete omstandigheden van de zaak moest de dader van het verkeersongeval, geneesheer, er zich bewust van zijn dat hij wegens zijn overdreven bierversbruik niet meer in staat was een voertuig veilig te besturen en door dit toch te doen zichzelf en zijn medereizigers aan zo'n gevaar blootstelde dat hierdoor het verzekerde risico zodanig verzaamd werd dat dit klaarblijkelijk de normale vooruitzichten van het verzekeringscontract in belangrijke mate te buiten ging.
3. Degenen die plaats nemen in de wagen van een dronken bestuurder, terwijl ze diens toestand goed kennen,

aanvaarden een zwaar risico en begaan een fout die bijdraagt tot het tot stand komen van de schade, voort-spruitend uit het door de dronken bestuurder veroorzaakte verkeersongeval.

N.V. La Nationale de Paris t./ Coos e.a.

Gezien, in eensluidende uitgifte overgelegd, het vonnis door de rechtbank van eerste aanleg te Anwerpen op 14 april 1967 uitgesproken, waartegen op 11, 12, 13 en 17 mei 1967 een naar vorm en termijn regelmatig beroep werd ingesteld;

Overwegende dat de eisen, uitgaande van 1e, 4e en 5e geïntimeerden, strekken tot vergoeding van de schade die zij opliepen tengevolge van een verkeersongeval gebeurd te Uentrop (Duitsland) op 27 februari 1964 te 2.25 uur, waarvoor zij wijlen Wauters Willy, verzekerde van appellante, echtgenoot van 2e geïntimeerde en zoon van de geïntimeerden sub. 3, aansprakelijk achten;

Overwegende dat op 26 februari 1964, 's avonds omsteeks 20 uur, wijlen Wauters Willy, onderluitenant-geneesheer in de reserve, twee dagen vóór hij met onbepaald verlof zijn Belgische legereenheid, gevestigd in Duitsland, zou verlaten, uitgegaan was met enige militaire vrienden, waaronder Robeyn en Simons, en met een paar dames, waarbij dame Coos; dat het gezelschap met twee auto's vertrok, waarvan één bestuurd werd door Wauters; dat, tussen 20 uur en 1.30 uur op 27 februari 1964, twee drankgelegenheden bezocht werden te Soest; dat bij de terugkeer te Uentrop, op de baan Arnsberg-Meschade, bij het nemen van een lange bocht naar rechts, Wauters met grote snelheid een inhaalmaneuver ondernam, daardoor van de rijbaan geraakte, eerst een boom links nevens de rijbaan aanreed en vervolgens 20 m. verder tegen een tweede boom te pletter reed; Wauters werd op slag gedood en de inzittenden werden erg gekwetst;

Overwegende dat Coos Nelly, Robeyn Raymond en Simons Willy hun vordering instelden tegen de echtgenote en de ouders van Wauters Willy in hun hoedanigheid van erfgenamen en rechtsopvolgers van deze laatste, alsmede rechtstreeks tegen appellante in haar hoedanigheid van verzekeraarster van Wauters;

Overwegende dat appellante besloot tot de onontvankelijkheid en subsidiair tot de afwijzing van de eisen; dat, voorhoudende dat wijlen Wauters in staat van dronkenschap verkeerde, dat hij niet in staat was een auto te besturen en dat hij een zware fout beging, appellante een eis in vrijwaring instelde strekkende tot verhaal tegen de erfgenamen van de overledene van de bedragen waartoe zij zou veroordeeld worden; dat appellante ten slotte opwerpt dat de 1e, 4e en 5e geïntimeerden zelf een gedeelte hunner schade moeten dragen wegens hun eigen schuld, erin bestaande plaats te hebben genomen in de wagen van Wauters;

Overwegende dat, zowel in verband met de dagvaarding door Coos als in verband met de dagvaarding door Robeyn en Simons, tweede geïntimeerde een eis instelde tegen appellante strekkende tot vrijwaring tegen de veroordelingen die tegen haar in deze beide zaken zouden uitgesproken worden;

Overwegende dat het bestreden vonnis de verschillende vorderingen samenvoegde, de verantwoordelijkheid van Wauters vaststelde, de zienswijze van appellante nopens de zware fout Wauters en de medeschuld zijner inzittenden verwierp, en de eisen gegrond verklaarde, schadevergoedingsbedragen toekennend hetzij ten provisionele titel, gepaard gaande met de aanstelling van een dokter-deskundige (voor Coos en Robeyn), hetzij ten definitieve titel (voor Simons);

Overwegende dat appellante voorhoudt dat, de Duitse wetgeving volgens haar toepasselijk zijnde, de tegen haar

gerichte rechtstreekse vorderingen niet ontvankelijk zouden zijn, daar dergelijke rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar ten tijde van het ongeval door voormelde wetgeving niet voorzien was;

Overwegende dat stellig de vordering tot vergoeding, van een door een in het buitenland begane onrechtmatige daad veroorzaakte schade, uiteraard en krachtens de bij art. 3, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek vastgelegde regel van internationaal privaatrecht, in principe beheerst wordt door de wet van de staat op wiens grondgebied die daad begaan werd, zelfs wanneer dader en slachtoffers van Belgische nationaliteit zijn;

Overwegende echter dat het verdrag nopens de rechtspositie van de in de Bondsrepubliek Duitsland gestationeerde Belgische krijgsmachten, ondertekend te Bonn op 3 augustus 1959 en goedgekeurd bij de wet van 6 mei 1963, zoals voorheen het verdrag over de rechten en verplichtingen der vreemde strijdmachten op het grondgebied der Bondsrepubliek Duitsland, ondertekend te Bonn op 26 mei 1952, gewijzigd te Parijs op 23 oktober 1954 en geldig verklaard bij de wet van 16 april 1955, bepalen dat een strafinbreuk op de Duitse wetgeving, gepleegd op op het Duits grondgebied door een op dit grondgebied in dienst zijnde Belgische militair, beheerst wordt door de Belgische wet, behalve wanneer het feit door deze laatste niet strafbaar is gesteld;

Overwegende, wat overigens door geen enkel der inzake zijnde partijen betwist wordt, dat het op 27 februari 1964 voorgevallen ongeval aan de voormelde toepasselijkheidsvereisten voldoet en ook beteugeld wordt door de Belgische strafwetgeving;

Overwegend dat, waar de Belgische wet bijgevolg dient te worden toegepast luidens voormelde verdragen, de rechtstreekse vordering, voorzien bij artikel 6 van de wet van 1 juli 1956, ontvankelijk is (cfr. Rigaux, Droit international privé, nr. 422);

Overwegende dat het bestreden vonnis bij te treden is waar hierdoor beslist wordt dat de gegevens van de zaak duidelijk aantonen dat het ongeval te wijten is aan de onbezonnen rijwijze van wijlen Wauters Willy;

Overwegende integendeel dat de zienswijze van de eerste rechter niet kan aanvaard worden waar hij oordeelde dat geen zware fout in hoofde van Wauters kon weerhouden worden, noch medeschuld in hoofde der inzittenden van zijn wagen;

Overwegende inderdaad dat aan de hand van het dossier van de strafinformatie en volgens het geheel van de afgelegde verklaringen en ingewonnen inlichtingen, terzake als bewezen dient beschouwd te worden dat Wauters, ten tijde van het ongeval, zich onder een dergelijke uitgesproken drankinvloed bevond dat deze als dronkenschap te bestempelen is, zodat hij niet meer in staat was om een auto veilig te besturen;

Overwegende dat ook de bloedanalyse hierop wijst, die weliswaar slechts een alkoholhemie van 1,23 gr. ‰ aantoonde, doch waarbij niet uit het oog mag verloren worden dat de bloedafneming geschiedde 14 uur na het ongeval, zodat het alkoholgehalte op dit ogenblik wel veel hoger moet geweest zijn;

Overwegende dat de omstandigheden zelf van het ongeval, te wijten aan een inhaling aan 140 km./uur in een gevaarlijke onoverzichtelijke bocht, hoewel aan Wauters opgelegd was geworden achter het vóór hem rijdende voertuig van Van Humbecq te blijven, en niettegenstaande het verzet van zijn passagiers, het bestaan en het gevaar zijner dronkenschap en de hieruit ontstane geestesbeneveling bevestigen;

Overwegende dat Wauters, als geneesheer, zich in de konkrete omstandigheden der zaak bewust moest zijn dat hij wegens zijn overdreven bierversbruik niet meer in staat was een voertuig veilig te besturen en door dit toch te doen zichzelf en zijn medereizigers aan een dergelijk

gevaar blootstelde, dat hierdoor het verzekerd risico zodanig verzaamd werd dat dit klaarblijkelijk de normale vooruitzichten van het verzekeringscontract in belangrijke mate te buiten ging;

Overwegende dat de staat van dronkenschap van Wauters te beschouwen is als de oorzaak van het besproken ongeval;

Overwegende dat de eis der benadeelden en het verhaal van appellante tegen de erfgenamen bijgevolg gegrond is, doch slechts in de verder bepaalde mate;

Overwegende dat het terzake blijkt dat 1e, 4e en 5e geïntimeerden plaats genomen hebben in het voertuig van Wauters terwijl ze diens toestand goed kenden, daar zij de avond met hem doorgebracht hadden en zijn belangrijk drankverbruik hadden opgemerkt;

Overwegende dat zij zodoende een zwaar risico hebben aanvaard en een fout begaan die tot het tot standkomen van de schade heeft bijgedragen; dat in deze omstandigheden een deel der verantwoordelijkheid te hunnen laste dient te worden gelaten; dat het billijk voorkomt de helft ervan door henzelf te doen dragen;

Overwegende dat nopens de schadebedragen, zoals zij in het bestreden vonnis bepaald werden, geen betwisting opgerezen is; dat oordeelkundige deskundige onderzoeken bevelen werden alvorens de eisen van 1e en 4e geïntimeerden definitief te kunnen beslechten;

Overwegende dat er rekening dient mede gehouden te worden dat De Cauwer Magdalena en de echtgenoten Wauters-Bernaers de malatenschap van wijlen Wauters Willy aanvaard hebben onder het voorbehoud van boedelbeschrijving en dat blijkens de opgestelde inventaris, het actief van de gemeenschap 570 fr. bedraagt;

Overwegende dat bijgevolg voormelde geïntimeerden slechts gehouden zijn in de mate van hun erfelijk aandeel of elk ander batig saldo van de malatenschap; dat zij ten belope van dit aandeel solidair gehouden zijn met appellante, die in uitvoering van het verzekeringscontract gehouden is tot vergoeding van de benadeelden in de hoger bepaalde mate, hetzij ten belope van de helft hummer schade;

Overwegende dat, waar appellante terecht de toepasselijkheid van artikel 15 van de wet van 11 juni 1874 opwerpt, de eis in vrijwaring van De Cauwer niet gegrond is;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere besluiten van de hand wijzend;

Ontvangt het beroep;

Verklaart de rechtstreekse eis gericht tegen appellante ontvankelijk;

Bevestigt, behalve de beslissing nopens de kosten, het bestreden vonnis, wat de hoofdeisen betreft, mits de volgende wijzigingen:

1) het bedrag van 158.666 frank, provisioneel toegekend aan Coos Nelly, wordt herleid tot 79.333 frank;

2) het bedrag van 19.430 frank, provisioneel toegekend aan Robeyn Raymond, wordt herleid tot 9.715 frank;

3) het bedrag van 12.430 frank, definitief toegekend aan Simons Willy, wordt herleid tot 6.215 frank;

Doet het bestreden vonnis te niet in zijn beschikkingen:

1) betreffende de kosten van de hoofdeisen, behalve in zover deze van de dagvaarding d.d. 29 oktober 1964 ten laste van Coos Nelly werden gelaten;

2) betreffende de eisen in vrijwaring;

Wijzigende desaangaande;

Verklaart de eisen in vrijwaring ingesteld door appellante tegen de erfgenamen gegrond;

Veroordeelt De Cauwer Magdalena, Wauters Leon en Bernaers Maria solidair tot vrijwaring van appellante bin-

nen de perken van hun aandeel in het actief der nalatenschap van wijlen Willy Wauters;

Legt de kosten van deze eisen in vrijwaring in beide aanleggen ten laste van voormelde erfgenamen binnen de hogerbepaalde perken;

Verklaart de eisen in vrijwaring ingesteld door De Cauwer Magdalena tegen appellante ongegrond;

Legt de kosten van deze eisen in vrijwaring in beide aanleggen ten laste van de Cauwer Magdalena;

Wat de kosten gerezen op de hoofdeisen betreft;

Veroordeelt Coos Nelly tot de helft van de kosten van beide aanleggen op haar gerezen en appellante De Cauwer Magdalena, Wauters Leon en Bernaers Maria tot de overige kosten ervan, appellante voor het geheel, doch de drie anderen ten belope van hun erfelijk aandeel;

Veroordeelt Robeyn Raymond en Simons Willy tot de helft van de kosten van beide aanleggen op hun eisen gerezen en appellante, De Cauwer Magdalena, Wauters Leon en Bernaers Maria tot de overige kosten ervan, appellante voor het geheel, doch de drie anderen ten belope van hun erfelijk aandeel.

HOF VAN BEROEP TE GENT

8e Kamer. — 25 november 1968.

Voorzitter: M. De Groote.

Raadsheren: M.M. Struye de Swieland en Viane.

Advocaat-generaal: M. Colpaert.

Advocaten: Mrs. Versteede, Deschepper en Desmedt.

1. **Schade en schadeloosstelling. — Onrechtmatige exploitatie van een hinderlijk bedrijf. — Geen sluiting bij wijze van schadeloosstelling.**

2. **Hinder. — Vestiging nabij een bestaand hinderlijk bedrijf. — Verplichtingen van de exploitant.**

1. *Verdachte heeft de voorwaarden van de administratieve machiging krachtens welke hij zijn bedrijf mocht exploiteren, niet nageleefd; de hinder die het bedrijf aan de omgeving berokkent, zou maar kunnen uitgeschakeld worden mits de inrichting ervan volledig vernieuwd wordt, wat neerkomt op een minstens tijdelijke stopzetting van de exploitatie en sluiting van het bedrijf.*

Op vordering van de burgerlijke partij vermag de rechter niet een dergelijke maatregel te bevelen, daar hij onverenigbaar is met het bestaan, minstens met de werking van de door de administratieve eenheid toegelaten inrichting en een inmenging zou betekenen in de uitoefening van de machten die aan de administratieve overheid voorbehouden zijn. Het heeft geen belang of de machtiging thans verlopen is: de rechter moet oordelen over de toestand binnen het in de telastelegging bepaalde tijdsbestek, toen verdachte over een machtiging beschikte.

2. *De nabuur die zich als eerste in de nabijheid van een bestaand hinderlijk bedrijf komt vestigen, mag redelijkerwijze verwachten dat de exploitant van het bedrijf de nodige maatregelen zal treffen om de hinder voor de nabuur te doen ophouden. Zulks is des te meer het geval wanneer de hinder het gevolg is van een miskenning van door de administratie gestelde exploitatievoorwaarden.*

P.V.B.A. Byttebier e.a. t./ Marrannes.

.....
verdacht van:

te Houthulst, op herhaalde stonden in de periode tussen 6 oktober 1966 en tot en met 8 mei 1967,

en vrijwillig verschijnende voor de feiten gepleegd na de dagvaarding, nl. op 24 mei 1967, 25 mei 1967 en 1 juni 1967,

bij inbreuk op art. 1 en 849 van het algemeen reglement op de arbeidsbescherming gehecht bij de besluiten van de regent van 11 februari 1946 en 27 september 1947, alsmede op art. 2 en 6 van de wet van 4 mei 1888, een ongezone en hinderlijke inrichting in bedrijf te hebben genomen en meer bepaald een fabriek voor chemische meststoffen, vermeld onder titel I hoofdstuk II onder klasse I van het algemeen reglement op de arbeidsbescherming, zonder één of meer voorwaarden te eerbiedigen vermeld in de toelating tot uitbating dd. 20 juli 1966 afgeleverd door de Bestendige Deputatie van de provinciale raad van West-Vlaanderen,

en eveneens vrijwillig verschijnende voor de omstandigheid dat hij zich in staat van herhaling bevindt, zoals voorzien door artikel 4 van de wet van 5 mei 1888, daar hij veroordeeld werd binnen een termijn van twaalf maanden wegens dezelfde inbreuk en meer bepaald bij vonnis van de correctionele rechtbank te Veurne dd. 18 oktober 1966, bij hetwelk hij veroordeeld werd tot een geldboete van 100 fr., vonnis dat kracht van gewijsde bekomen heeft;

Schuldig verklaard aan de hem ten laste gelegde feiten, beklaagde zich bevindende in staat van herhaling zoals voorzien bij art. 4 van de wet van 5 mei 1888, met aanneming dat de feiten van de verdenking, op herhaalde stonden gepleegd, slechts één strafbaar feit uitmaken, werd, op tegenspraak,

de beklaagde Marrannes Joseph wegens de verdenking hem ten laste gelegd voordeeld:

— tot een geldboete van tweehonderd frank, vermeerderd met 190 deciem, zij vierduizend frank, of een vervangende gevangenisstraf van twee maanden;

— en tot de kosten, berekend en vastgesteld samen op 22.586 frank;

En aangezien de kosten de 3.000 frank overtreffen, werden deze invorderbaar verklaard bij middel van lijfswang waarvan de duur bepaald werd op acht dagen;

Op burgerlijk gebied:

werd Marrannes Joseph veroordeeld om te betalen:

1/ aan de burgerlijke partij, de gemeente Houthulst, als provisie de som van één frank, met de kosten van de aanstelling;

2/ aan de burgerlijke partij de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid Alois Byttebier & Zonen, de som van één frank, met de kosten van de aanstelling;

Marrannes Joseph, werd veroordeeld, om binnen de vierentwintig uur na de betekening van dit vonnis, zijn bedrijf te sluiten.

Het door deze burgerlijke partij meer gevorderde werd afgewezen als niet gegrond.

Bij vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Veurne, correctionele Kamer met drie rechters, gedagtekend 8 mei 1968, waartegen hoger beroep hebben ingesteld:

— de beklaagde op 15 mei 1968 tegen al de schikkingen;

— het Openbaar Ministerie op 15 mei 1968 tegen al de schikkingen.

Overwegende dat de hogere principale beroepen tijdig — en evenals het incidenteel beroep van de P.V.B.A. Alois Byttebier en Zonen — regelmatig werden ingesteld;

Op strafrechtelijk gebied:

Overwegende dat, op grond van de gegevens van het politieel en het deskundig onderzoek, de feiten lastens de beklaagde vóór het Hof bewezen zijn gebleven, zoals zij

door de eerste rechter voor bewezen aangenomen werden ;

Dat de vaststellingen gedaan door de veldwachters van de gemeente Houthulst, alsmede door de Rijkswacht van Klerken, welke vaststellingen door hen geacteerd werden in hun onderscheiden in het dossier berustende processen-verbaal, gelden als bewijs tot tegenbewijs ;

Dat de beklaagde het tegenbewijs niet levert ;

Overwegende dat het deskundig onderzoek van Professor Dr. Aubin Heyndrickx volkomen rechtsgeldig is ;

Dat uit het stuk nr. 23/3 van het dossier blijkt dat deze deskundige de bij de wet vereiste eed heeft afgelegd op 27 juni 1967 ; dat het bewijs niet voorligt dat dezelfde deskundige vóór de laatst gemelde datum tot de uitvoering van zijn opdracht is overgegaan ;

Dat, voorts, de regelen van het burgerlijk gerechtelijk deskundig onderzoek niet toepasselijk zijn vóór de straf-rechtsmachten, zelfs wanneer het geheel of ten dele gaat om de belangen van burgerlijke partijen ; dat de beklaagde niet moet opgeroepen worden om het deskundig onderzoek bij te wonen ; dat hij er evenmin aanspraak kan op maken zijn opmerkingen te doen gelden aan de deskundige (Cass., 20 april 1953, Pas., 1953, I, 628 ; - Cass., 5 nov. 1951, Pas., 1952, I, III ; - Cass., 10 jan. 1949, Pas., 1949, I, 15 ; - Cass., 16 febr. 1948, Pas., 1948, I, 107 ; - Gent, 19 juni 1952, R.W., 1952-53, 673 ; - Luik, 16 maart 1950, Pas., 1951, II, 10 en J.T., 1950, 294, met noot) ;

Dat niettemin, de deskundige op 5 december 1967 een samenkomst belegde, waartoe zowel de beklaagde als de burgerlijke partijen uitgenodigd werden en waarop de beklaagde trouwens aanwezig was en gehoord werd (desk. verslag, blz. 3) ;

Overwegende dat de beklaagde dan ook volkomen ten onrechte tegenwerpt dat het deskundig onderzoek nietig is en dat de rechten van de verdediging werden gekrenkt ;

Overwegende dat de door de eerste rechter uitgesproken straf alsmede de door hem bepaalde duur van de lijfswang, ontoereikend voorkomen en moeten worden respectieffelijk verzwaaard en bepaald zoals hierna wordt beslist ;

Op civielrechtelijk gebied.

Ten aanzien van de burgerlijke partij Gemeente Houthulst.

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig heeft beslist ten aanzien van de eis van deze burgerlijke partij ;

Dat inderdaad, moet aangenomen worden dat, tengevolge van de door de beklaagde gepleegde feiten, de industrieterreinen welke gelegen zijn in de omgeving van zijn bedrijf een devaluatie ondergingen hetgeen alleszins een schade veroorzaakte aan de voornoemde burgerlijke partij ;

Overwegende dat, blijkens de gegevens van het dossier, de burgerlijke partij alle mogelijke middelen heeft aangewend om de hinder en de schade te doen ophouden ;

Dat zij echter in haar opzet niet is geslaagd, wegens de halsstarrigheid van de beklaagde die zijn bedrijf steeds maar is blijven exploiteren zonder de door de administratieve overheid gestelde voorwaarden na te leven ;

Dat de beklaagde dan ook de perken van een redelijke verdediging te buiten gaat, door thans nog te durven voorhouden dat, indien de burgerlijke partij schade leed, zij dit maar aan haar eigen verzuimen en nalatigheden moet wijten ;

Ten aanzien van de burgerlijke partij P.V.B.A. Aloïs Byttebier & Zonen.

Overwegende dat deze burgerlijke partij een schadevergoeding van 100.000 frank en bovendien de sluiting van het bedrijf van de beklaagde heeft gevorderd ;

Overwegende dat de eerste rechter heeft geoordeeld

dat deze burgerlijke partij genoegzaam zal vergoed zijn door de sluiting van het bedrijf van de beklaagde, welke sluiting door de eerste rechter bevolen werd, alsmede door de toekenning van 1 frank schadevergoeding ;

Overwegende dat het terzake gaat over een bedrijf waarvoor door de administratieve overheid een tijdelijke exploitatiemachtiging werd verleend, mits naleving door de beklaagde van bepaalde voorwaarden ;

Overwegende dat deze administratieve machtiging, enerzijds, de exploitant tegen de sluiting van zijn bedrijf vrijwaart, doch anderzijds, de rechten van de derden onaangeroerd laat (De Page, *Traité de droit civil*, V, nr. 936) ;

dat derhalve de administratieve machtiging de exploitant geenszins vrijstelt van de door het burgerlijk recht opgelegde verplichting de aan derden toegebrachte schade te herstellen (Savatier, *Traité de responsabilité civile*, I, bl. 132 ; - Mazeaud, *Traité de responsabilité civile*, I, nrs. 607 en 608) ;

Overwegende dat, indien de exploitant van een gevaarlijke, hinderlijke of ongezonde inrichting, door zijn fout en, zoals dit terzake het geval is met de beklaagde, door het niet naleven van de door de administratieve overheid gestelde voorwaarden, een abnormale schade aan zijn nabuur berokkent, de rechtsmachten het recht hebben om zowel de rechtstreekse nakoming van de bestaande verplichting, als de nakoming door « equivalent », d.w.z. door het toekennen van schadeloosstelling onder de vorm van een geldsom, op te leggen (Cass., 27 april 1963, R.W., 1962-63, kol. 57 tot 65, met advies van Adv.-gen. F. Dumon) ;

Overwegende dat de deskundige, in het onderhavig geval, ertoe besluit dat het uitschakelen van de hinder, welke het bedrijf aan de omgeving van het bedrijf berokkent, slechts mogelijk is mits een volledig heruutkenen en herconstrueren van de instelling van de beklaagde ;

Overwegende dat zulks noodzakelijk zou neerkomen op een minstens tijdelijke stopzetting van de exploitatie en sluiting van het bedrijf ;

Overwegende dat de rechtsmachten er niet toe gemachtigd zijn een dergelijke maatregel te bevelen, daar hij onverenigbaar is met het bestaan zelf of minstens met de werking van de door de administratieve overheid toegelaten inrichting (Planiol, Ripert et Picard, *Droit civil*, III, nr. 473) ;

Dat een dergelijke maatregel bovendien een inmenging zou uitmaken van de rechterlijke macht in de uitoefening van de machten die wettelijk aan de administratieve overheid voorbehouden zijn (Cass., 27 april 1963, geciteerd) ;

Dat dienvolgens het herconstrueren van het onderwerpelijik bedrijf aan de beklaagde niet kan worden opgelegd, en — a fortiori — de sluiting van zijn bedrijf door de rechterlijke macht niet kan bevolen worden ;

Overwegende dat het geen belang heeft of de beklaagde op het huidig ogenblik al dan niet nog beschikt over een administratieve toelating tot exploitatie van zijn hinderlijk bedrijf ; dat het Hof alleen te oordelen heeft over de toestand zoals hij zich voordeed binnen het tijdsbestek bepaald in de tenlastelegging ; dat binnen het bedoelde tijdsbestek de beklaagde over een administratieve toelating beschikte ;

Overwegende dat hieruit voortvloeit dat, nu de verplichting een ander niet te schaden in het onderwerpelijik geval in natura niet kan bevolen worden, de uitvoering van deze verplichting zich oplost door « equivalent » d.w.z. door de toekenning van schadevergoeding (Cass., 27 april 1963, geciteerd) ;

Overwegende dat de beklaagde tevergeefs tegenwerpt dat de burgerlijke partij vrijwillig het risico heeft genomen van de door haar aangeklaagde hinder, door zich in de omgeving van het reeds bestaande bedrijf van de beklaagde te komen vestigen ;

Overwegende dat een eerstingebruikneming niets wijzigt aan het algemeen rechtsbeginsel, volgens hetwelk alle

schade door de in fout zijnde schadeverwekker dient hersteld te worden; dat een eerstingebruikneming evenmin betekent dat de schadelijder de hinder aanvaardt en dat zijn recht op schadeloosstelling is verbeurd of dat hij het heeft verzaakt (Cass., 5 aug. 1858, Pas., 1858, I, 34; - Brussel, 26 mei 1961, Annales du notariat et de l'enregistrement, 1961, 239 Dalcq, op. cit., nr. 671);

Dat de nabuur die zich als eerste in de nabijheid van een hinderlijk bedrijf komt vestigen, er zich redelijkerwijze mag aan verwachten dat de exploitant van het bedoelde bedrijf de nodige maatregelen zal treffen om de hinder voor de nabuur te doen ophouden;

Dat de nabuur zulks met des te meer reden mag verwachten wanneer, zoals dit terzake het geval is, de hinder het gevolg is van een foutief over het hoofd zien door de exploitant van de door de administratieve overheid gestelde exploitatievoorwaarden (Prof. Dr. R. Derine, Hinder bij nabuurschap, - preadvies voor het XXIIIe Congres van de Vlaamse Juristenvereniging, R.W., 1967-68, kol. 1706, nr. 28 in fine);

Overwegende dat, uit de gegevens van het dossier, moet besloten worden dat de burgerlijke partij een vrij belangrijke schade onderging door de hinderlijke geuren verspreid door het bedrijf van de beklaagde; dat deze schade bestaat in een voortdurende stoomis, ten tijde der feiten, van de exploitatie van het bedrijf der burgerlijke partij, in het uitvallen van arbeidskrachten wegens ongesteldheid veroorzaakt door de vorenbedoelde walgelijke geuren, in het moeten beroep doen op een geneesheer tot verzorging van de ongestelde arbeidsters, in de vertraging en onderbreking van het werk, in de depreciatie van de werkplaatsen, in de aantasting der geproduceerde koopwaar door de meergemelde hinderlijke geuren, welke derwijze doordringend zijn dat, blijkens deskundig onderzoek, zij gedurende meerdere dagen waar te nemen zijn aan kledingstukken die ermede in contact waren gekomen;

Overwegende dat een dergelijke schade, in de gegeven omstandigheden, alleen ex aequo et bono kan worden bepaald en wél op 50.000 frank;

Op deze gronden,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak:

Gelet op de door de eerste rechter ingeroepen wetsbepalingen, alsmede op het artikel 24 der Wet van 15 juni 1935, het artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, het artikel 140 der Wet van 18 juni 1869, gewijzigd bij artikel 2 der Wet van 4 september 1891,

al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Ontvangt de hogere principale beroepen, alsmede het incidenteel beroep;

Erover beslissend:

Op strafrechtelijk gebied:

Bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen, doch mits deze wijzigingen, dat:

— de door de eerste rechter uitgesproken geldboete met éénparige stemmen gebracht wordt op duizend frank, verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op twintig duizend frank, of een vervangende gevangenisstraf van drie maanden

— de door de eerste rechter bepaalde lijfswang gebracht wordt op een maand;

Verwijst de beklaagde in de kosten van hoger beroep gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie, en begroot op 1.116 frank;

Verstaat dat de uitgesproken lijfswang zich zal uitstrekken tot de invordering van voormelde kosten.

Op civielrechtelijk gebied:

Bevestigt het aangevochten vonnis waar het beslist ten aanzien van de eis der burgerlijke partij Gemeente Houthulst;

Verwijst de beklaagde in de kosten van hoger beroep gevallen aan de zijde van deze burgerlijke partij;

Doet het aangevochten vonnis teniet waar het beslist ten aanzien van de eis van de burgerlijke partij P.V.B.A. Alois Byttebier & Zonen;

Opnieuw wijzende dienaangaande:

Veroordeelt de beklaagde om te betalen aan deze burgerlijke partij de som van vijftig duizend frank, met de gerechtelijke intresten vanaf heden;

Wijst het meer gevorderde af als ongegrond;

Verwijst de beklaagde in de kosten van beide aanleggen aan de zijde van deze burgerlijke partij gevallen.

Wijst de zaak terug naar de eerste rechter voor verdere afdoening van de belangen der burgerlijke partij Gemeente Houthulst.

NOOT. — Het cassatieberoep van verdachte is verworpen bij arrest van 11 juni 1969.

Verg. Corr. Tongeren, 16 januari 1969, R.W. 1969-1980, 87 in een geval waarin de administratie geen vergunning had gegeven.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

1e Kamer. — 14 januari 1969.

Voorzitter: M. Kranzen.

Rechters: M. Perilleux en Mevrouw Vanstreels.

Advocaten: Mrs. Tjtgat, Smeets en Speyer.

Verzekeringen. — Familiale verzekering. — Vordering van het slachtoffer tegen de verzekeraar. — Zijdelingse vordering. — Arbitragebeding. — Eis tot gemeenverklaring. — Geen rechtsmacht van de rechtbank.

Het slachtoffer van een onrechtmatige daad heeft tegen de verzekeraar met wie de aansprakelijke persoon een familiale verzekering gesloten heeft, geen rechtstreekse vordering, maar wel een zijdelingse vordering.

De rechtbank heeft geen rechtsmacht wanneer in de polis bedongen is dat iedere betwisting tussen de verzekeraar enerzijds en de verzekeringnemer, de begunstigde of welke derde ook anderzijds, zal onderworpen worden aan een scheidsgerecht. Dit geldt ook voor de eis tot gemeenverklaring van het vonnis.

Hulsbosch t./ Vandehove en Union & Phenix Espagnol.

Overwegende dat eisers voorhouden dat op 25-4-1966 hun minderjarige zoon ernstige letsels opliep aan het rechteroog doordat de minderjarige zoon van verweerders Vandenhove-Uyttebroeck spelende met lucifers speelgoed-bommetjes tot ontploffing bracht;

Overwegende dat zij dienvolgens de laatstgenoemde verweerders aanspreken in betaling van schadevergoeding: 1° omdat deze zelf een nalatigheid in de bewaking van hun kind zouden begaan hebben; 2° omdat zij burgerlijk verantwoordelijk zijn voor de schade aangericht door hun minderjarige inwonende zoon;

Overwegende dat zij tevens aanspreken de derde verweester, als verzekeraarster van eerste verweerders; dat inderdaad op 3-2-1966 deze verweerders bij derde verweester een zogenaamde familiale verzekering zouden hebben afgesloten;

Overwegende dat het hier niet gaat om een verplichte verzekering; dat eisers bijgevolg geen rechtstreekse actie

hebben tegen de verzekeraar; dat zij alleen overeenkomstig art. 166 van het Burgerlijk Wetboek de rechten en vorderingen van hun schuldenaar kunnen uitoefenen, meer bepaald in het patrimonium van deze laatste doen brengen, hetgeen deze hem verschuldigd is;

Overwegende dat de verzekeringspolis in artikel 51 voorziet dat iedere betwisting tussen de maatschappij enerzijds en de verzekeringsnemer, de begunstigde of om het even welke derden met betrekking van de tussenkomst van de maatschappij als gevolg van een ongeval verplichtend zal onderworpen worden aan een scheidsrecht;

Overwegende dat dienvolgens de rechtbank geen rechtsmacht heeft in het geschil tussen eisers en derde verweerster;

Overwegende dat eisers dit in hun laatste besluiten wel schijnen begrepen te hebben en dan ook in subsidiaire orde er toe besluiten dat tegenwoordig vonnis enkel zou gemeen verklaard worden aan derde verweerster;

Overwegende dat de rechtspraak echter terecht aanneemt dat de rechtbank zonder rechtsmacht is, zelfs wanneer het geschil dat aan een scheidsrecht moet onderworpen worden, verknocht is met een geschil dat tot de bevoegdheid van de gewone rechtsmacht behoort en zelfs wanneer alleen de gemeenverklaring wordt gevorderd;

Overwegende dat voor wat de eis tegen de twee eerste verweerders betreft, het niet ten genoegen van recht bezeugen is dat het de minderjarige zoon van eerste en tweede verweerders was, die het ongeval veroorzaakte; dat eisers nochtans aanbieden dit te bewijzen;

Gelet op de artikelen 2-30 tot 37 der wet van 15 juni 1935 welke werden nageleefd;

Om die redenen,

De Rechtbank, rechtdoende bij verstek tegen eerste en tweede verweerders die niet besluiten, en op tegenspraak voor het overige, verklaart zich zonder rechtsmacht ten aanzien van de eis gericht tegen derde verweerster;

En alvorens te beslissen over de gegrondheid van de eis gericht tegen eerste en tweede verweerders, machtigt eisers te bewijzen door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen (enz...).

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2° Kamer. — 23 februari 1968.

Voorzitter: M. Meulemans.

Rechters: Mevrouw Baete en M. Coelst.

Advocaten: Mrs. Theunis en Hoschet.

Arbeidsongevallne. — Herziening. — Blijvende arbeidsongeschiktheid. — Norm.

Voor het slachtoffer van een arbeidsongeval met een oorspronkelijke invaliditeit van 52 % werd bij de vordering tot herziening door de deskundige vastgesteld dat zijn invaliditeit moet geraamd worden op 41 % op de algemene arbeidsmarkt, 48 % voor zijn vroeger beroep als paswerker, 30 % voor zijn huidig beroep als bediende.

Het kan niet aanvaard worden dat de getroffen, die bij de herscholing een diploma van elektrotechnicus behaald heeft, zich steeds naar een bediendenfunctie zal richten. De graad van bestendige arbeidsongeschiktheid moet vastgesteld worden in functie van het geheel van de beroepen die hij nog op een regelmatige wijze kan uitoefenen. In concreto komt dit erop neer dat de algemene arbeidsmarkt, waarmee ter zake rekening dient gehouden te worden, ruimer moet opgevat worden dan de arbeidsmarkt voor bedienden. Volgt toekenning van 41 %.

Stuyck t./N.V. Zürich.

Gezien het vonnis a quo d.d. 14 november 1963, op tegenspraak gewezen door de Heer Vrederechter van het eerste kanton Leuven, in eensluidende uitgifte voorgelegd, bestreden door appellant, oorspronkelijke verweerder, bij geboekt exploit d.d. 26 november 1963 van Gerechtsdeurwaarder Robert Lombaert in standplaats te Brussel;

Overwegende dat het beroep, regelmatig naar de vorm en tijdig ingesteld, ontvankelijk is;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering, ingeleid door geïntimeerde, een vordering in herziening was tot vermindering van de door geïntimeerde aan appellant verschuldigde arbeidsongevallenrente; dat de graad van de bestendige werkonbekwaamheid vroeger bepaald was op 52 %;

Overwegende dat de eerste rechter een deskundige aanstelde; dat deze laatste een verbetering in de toestand van appellant vaststelde en tot volgend besluit kwam:

— op de algemene arbeidsmarkt kan men de invaliditeit op 41 % schatten;

— als paswerker (N.B. vroeger beroep van appellant) kan men de invaliditeit op 43 % schatten;

— als bediende, werk dat hij nu uitoefent, moet de invaliditeit slechts op 30 % geschat worden;

Overwegende dat de eerste rechter aannam dat men in casu moest besluiten dat op de algemene arbeidsmarkt het slachtoffer slechts met een bestendige werkonbekwaamheid van 30 % behept bleef;

Overwegende dat appellant dit vonnis aanvecht omdat de eerste rechter voor het bepalen van de graad van de bestendige werkonbekwaamheid rekening hield met het huidig beroep van appellant; dat hij aanvoert dat de graad van de bestendige werkonbekwaamheid moest vastgesteld worden op basis van de economische concurrentievermindering op de algemene arbeidsmarkt; dat bovendien de deskundige deze bedoelde werkonbekwaamheid schatte op 41 %;

Overwegende dat geïntimeerde hier voornamelijk op antwoordt dat de objectieve arbeidsmarkt die in casu moet in acht genomen worden de algemene arbeidsmarkt voor bedienden is; (d.i. huidig beroep van appellant); dat geïntimeerde hierbij als vertrekpunt van haar redenering neemt het feit dat het quasi zeker is dat appellant zich steeds naar een bediendenfunctie zal richten en dat het gedeelte van de arbeidsmarkt die voor hem in aanmerking komt beperkt blijft tot de bediendenfuncties.

Overwegende nochtans dat men deze redenering van geïntimeerde niet kan aanvaarden; dat immers vaststaat — en door geïntimeerde niet betwist wordt — dat appellant, na zijn ongeval een herscholing onderging en gedurende drie jaren de lessen volgde van de St.-Pietersambachtschool te Leuven, alwaar hij dan het diploma A2 van electrotechniek behaalde;

Overwegende ten eerste, dat niet bewezen is dat appellant niet gepoogd heeft zijn nieuw aangeleerd beroep uit te oefenen doch hierin niet lukte wegens de moeilijkheden die hij, ten gevolge van zijn invaliditeit, mogelijks ondervond op de concurrentiële arbeidsmarkt van dit beroep;

Overwegende ten tweede, dat men niet a priori mag noch kan zeggen dat appellant dit nieuw aangeleerd beroep in de toekomst niet zou willen of kunnen uitoefenen; dat immers sommige van deze gespecialiseerde arbeiders in vele gevallen hetzelfde loon, zo niet een hoger loon, als een bediende genieten;

Overwegende dat in zake arbeidsongevallen de graad van de bestendige werkonbekwaamheid dient vastgesteld te worden in functie van het geheel van de beroepen die het slachtoffer nog op een regelmatige wijze kan uitoefenen (Cass. 6 februari 1958, Pas. 1958, I, 619); dat dit in

concreto er op neerkomt te zeggen dat de algemene arbeidsmarkt, waarmee ter zake rekening dient gehouden, ruimer moet opgevat worden dan de arbeidsmarkt voor bedienden;

Overwegende bijgevolg dat de graad van de bestendige werkonbekwaamheid van appellant dient vastgesteld overeenkomstig het deskundig verslag op 41 %;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende;
Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

Doet het bestreden vonnis dienvolgens te niet en wijzigende, zegt voor recht dat de bij vonnis van 30 januari 1958 van de Heer Vrederechter van het eerste kanton Leuven vastgestelde bestendige werkonbekwaamheid van appellant van 52 %, vanaf 7 mei 1962, datum van de consolidatie, herleid wordt tot 41 %;

Zegt eveneens voor recht dat geïntimeerde gehouden is op basis van deze aldus herleide werkonbekwaamheid de aan appellant verschuldigde wettelijke vergoedingen te betalen;

Veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE **rechtdoende in zaken van Koophandel.**

1e Kamer. — 6 maart 1968.

Voorzitter: M. Rollier.

Rechters: M.M. Mosselman en Matthys.

Faillissement. — Gerechtigd akkoord na faillissement. — Vraag tot ontbinding. — Schuldeisers. — Rechtspleging.

Afgezien van het geval van art. 521 faillissementswet (nietigheid van het akkoord op grond van veroordeling wegens bedrieglijke bankbreuk), kan de rechtbank de ontbinding van het gerechtelijk akkoord na faillissement niet van ambtswege uitspreken.

De schuldeiser die de ontbinding vordert, dient de vraag in te leiden bij wijze van dagvaarding tegen de gefailleerde of zijn erfgerechtigden.

De ontbinding kan enkel uitgesproken worden op vordering van een der chirografaïre schuldeisers. Zelfs indien men moest aannemen dat een bevoorrechte schuldeiser de ontbinding mag vragen, kan hij dat maar doen indien hij aantoonde dat zijn schuldvordering onvoldoende gewaarborgd is.

Antwerpse Maatschappij voor Deposito's en Hypotheken
t./ Quisquater.

Gezien het verzoekschrift dd. 23 februari 1968 aangeboden door meester Edgard Wiemeersch, Pleitbezorger te Dendermonde, optredend voor de « Antwerpse Maatschappij van Deposito's en Hypotheken »;

Gezien het vonnis dd. 18 september 1965 dezer Rechtbank, waarbij Quisquater Judocus in falend werd verklaard alsmede het vonnis dd. 27 november 1965 dezer Rechtbank, waarbij het akkoord, dat ingevolge de artikelen 512 en volgende der Wet van 18 april 1851 tussen laatstgenoemde en zijn schuldeisers tot stand kwam, bekrachtigd werd;

Overwegende dat de verzoekster in haar verzoekschrift gericht tot de Rechtbank, vraagt dat deze Quisquater Judocus in staat van faillissement zou verklaren, om reden laatstgenoemde sedert begin 1967 in gebreke blijft de vervallen intresten te betalen der hypotheekaire lening die

hem in dato 16 april 1965 bij akte verleden voor notaris Aimé Van den Bossche te Buggenhout, door verzoekster werd toegestaan;

Overwegende dat de verzoekster voorhoudt dat Judocus Quisquater haar volgens een rekeninguittreksel van 21 februari 1967, een bedrag groot 4.571.599 Frank verschuldigd is, in hoofdsom en intresten; dat deze schuldvordering gewaarborgd is door een hypotheekaire inschrijving in eerste rang op de onroerende goederen van laatstgenoemde;

Overwegende dat de Voorzitter dezer Rechtbank onlangs bij bevelschrift dd. 14 november 1967 de verkoop bij dadelijke uitwinning heeft bevolen van deze met hypotheek belaste onroerende goederen en de heer Notaris Aimé Van den Bossche te Buggenhout heeft aangesteld om tot deze verkoop over te gaan;

Dat verzoekster echter ter wille van de hoge procedurekosten aarzelt de procedure van dadelijke uitwinning verder te zetten;

Overwegende dat het thans geformuleerde verzoek er in feite toe strekt en impliceert dat de Rechtbank de ontbinding van het akkoord zou uitspreken (art. 523 en 524 der Wet van 18 april 1851);

Overwegende dat — buiten het geval voorzien in artikel 521 der Wet van 18 april 1851, nl. de veroordeling van de gefailleerde wegens bedrieglijke bankbreuk — de Rechtbank niet gerechtigd is de ontbinding van het akkoord ambtshalve uit te spreken;

Overwegende dat de ontbinding van het gerechtelijk akkoord enkel kan worden uitgesproken op vordering van één der chirografaïre schuldeisers (Frédéricq, Traité de Droit Commercial Belge, Deel VII, nr. 302; Les Nouvelles, Droit Commercial, V° Faillite et Concordat, Deel IV nr. 1889; De Perre, Manuel du Curateur de Faillite, nr. 499, II, pag. 236);

Overwegende dat, zelfs moest men aannemen dat een bevoorrechte schuldeiser, zoals in onderhavig geval de verzoekster, gerechtigd zou zijn de ontbinding te vragen, zij zulks zou kunnen doen, indien zij aantoonde dat haar schuldvordering onvoldoende gewaarborgd is (R.P.D.B., V° Faillite et Banqueroute, nrs. 2254 en 2262); dat de kommissarissen van het akkoord echter ineen verslag in dato 4 november 1967 gericht aan de Voorzitter dezer Rechtbank, aanhalen dat de waarde van bewuste onroerende goederen schommelt tussen de 7.823.000 fr. en 12.836.000 fr.;

Overwegende dat een vraag tot ontbinding in ieder geval bij wijze van dagvaarding dient ingesteld tegen de gefailleerde (of zijn erfgerechtigden) (R.P.D.B., idem, nr. 2253 en Nouvelles, idem, nr. 1890);

Dat de vordering in deze omstandigheden niet rechtsgeldig werd ingesteld en niet-ontvankelijk voorkomt;

Om deze redenen,

Verklaart het verzoek van de « Antwerpse Maatschappij van Deposito's en Hypotheken », niet-ontvankelijk;
Veroordeelt haar tot de kosten;

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

8e Kamer. — 28 juni 1968.

Voorzitter: M. Bollekens.

Referendaris: M. Caenepael.

Advocaten: Mrs. De Schrijver, Speyer loco Ledoux
en A. Diercxsens.

Faillissement. — Art. 445 F.W. — Betaling door delegatie. — Niet tegenstelbaar.

A had een schuldvordering jegens B, en B had er een jegens C. B werd failliet verklaard, nadat de drie partijen tijdens de verdachte periode in één contract overeengekomen waren dat C de schuldvordering van A op B rechtstreeks aan A zou voldoen ter ontlasting van B, na welke betaling partijen geen schuldvordering meer op elkaar zouden hebben.

Die overeenkomst maakt een delegatieovereenkomst uit, die niet gelijk te stellen is met een loutere lastgeving. De betaling door delegatie is krachtens art. 445 faillissementswet niet tegenstelbaar aan het faillissement. De delegataris is ertoe gehouden het ontvangen bedrag in de boedel in te brengen.

Faillissement Ediprint t./ N.V. Meurice en
N.V. Antoine Van Genechten.

Gezien de geregistreerde dagvaarding op 7 februari 1968 betekend;

1. De eis

Overwegende dat eiser, als curator van de P.V.B.A. Ediprint, doet gelden dat eerste gedaagde op 15 juli 1967 ten einde een proces af te sluiten een transactie sloot met de gefailleerde en met tweede gedaagde ten blijk van eerste gedaagde ter ontlasting van de gefailleerde waarvan ze schuldenares was, aan tweede gedaagde die schuldeiseres was van de gefailleerde, een bedrag van 78.440 fr. rechtstreeks zou betalen;

dat de curator op grond van de artikelen 445, 446 en 448 FW gedagvaard heeft ten einde:

« de beide gedaagden de transactie van 16 juli 1967 en de betalingen welke hieraan het gevolg zijn geweest nietig te horen verklaren minstens te horen vernietigen;

« dienvolgens de beide gedaagden zich solidair, elk geheel de ene bij gebreke aan de andere of ieder voor zijn aandeel, zich te horen veroordelen om terug te betalen aan mijn verzoeker in zijn voormelde hoedanigheid de som van 78.440 fr. vermeerderd met de vergoedende interesten sedert 15 juli 1965, de gerechtelijke interesten en de gedingkosten »;

2. De feiten

Overwegende dat de volgende feiten en omstandigheden aan het geding ten grondslag liggen;

Eerste gedaagde, Meurice, deed op 16 januari 1964 een bestelling van drukwerk bij Ediprint, die ze op 3 februari 1964 aanvaardde. Het blijkt dat Ediprint het werk, minstens een deel ervan, doorzond naar Van Genechten, tweede gedaagde.

Ediprint werd door Van Genechten op 22 december 1964 gedagvaard tot betaling van de faktuur van Van Genechten, bedragende 78.440 fr.

Op 4 maart 1965 dagvaardde Ediprint partij Meurice. De stelling van Ediprint was: Van Genechten heeft het werk uitgevoerd ten behoeve en voor rekening van Meurice; deze wist dat het werk voor haar werd uitgevoerd door Van Genechten en heeft er zich mede akkoord

verklaard, zodat zij ten onrechte weigert Van Genechten te voldoen. Zij eiste dat Meurice haar zou vrijwaren, en voor het geval de rechtbank mocht oordelen dat zij tegen Meurice moet handelen met rechtstreekse eis, vroeg zij de veroordeling van Meurice tot betaling aan haar van de bedragen die zij aan Van Genechten zou moeten betalen.

Bovendien eiste zij, bij rechtstreekse eis, betaling van een bedrag van 12.855 fr. voor werk dat zij zelf had uitgevoerd.

Bij vonnis van 3 december 1965 besliste de rechtbank dat er geen rechtsverband bestond tussen Meurice en Van Genechten. Bijgevolg veroordeelde zij Ediprint om de faktuur van Van Genechten aan deze te betalen met de moratoire interesten vanaf 26 februari 1964 en de gerechtelijke interesten.

De rechtbank overwoog verder dat « de eis in vrijwaring ingesteld door Ediprint tegen N.V. Meurice en minstens de rechtstreekse eis in betaling van de sommen die zij zal moeten betalen aan N.V. Van Genechten eveneens gegrond is ». Zij veroordeelde Meurice om aan Ediprint « de bovengemelde bedragen », d.i. 78.440 fr. met de interesten, te betalen. Tenslotte werd Meurice nog veroordeeld om 12.855 fr. te betalen aan Ediprint.

Meurice tekende beroep aan en richtte het tegen de twee andere partijen.

Partijen produceren de conclusies niet die zij in eerste aanleg en in hoger beroep hebben genomen. Meurice legt enkel het dispositief van de conclusies in eerste aanleg over.

In juni 1967 (Meurice beweert op 30 juni 1967) werd tussen de drie partijen een geschrift opgemaakt waarin ze zeiden dat zij « ont décidé de mettre fin au litige ayant fait l'objet du jugement prononcé par le Tribunal de Commerce d'Anvers, en date du 3 décembre 1965 et actuellement soumis à la Cour d'Appel de Bruxelles, en concluant la transaction suivante: Article 1. La facture en date du 26 février 1964 d'un montant de 78.440 fr. établie par Van Genechten au nom d'Ediprint, sera payée directement par Meurice à Van Genechten à la décharge d'Ediprint ».

Er werd verder bedongen dat Meurice de gerechtskosten van Van Genechten (4.906 fr.) en van Ediprint (4.215 fr.) zou betalen en haar eigen kosten zou dragen, dat Van Genechten en Ediprint van de interesten afzagen en dat Meurice zou afstand doen van haar eigen beroep. Alle partijen zouden aan hun avoués de doorhaling van de zaak vragen.

Ten slotte werd bepaald: « Moyennant exécution de la présente transaction, les parties déclarent n'avoir plus aucune créance ni recours à déclarer l'une à l'égard de l'autre et se donner mutuellement quittance définitive pour solde de tous comptes généralement quelconques ».

Op 21 september 1967 betaalde Meurice 78.440 fr. aan Van Genechten.

Ediprint werd failliet verklaard op 18 november 1967 en de dag van 18 mei 1967 werd door de rechtbank vastgesteld als het tijdstip waarop werd opgehouden te betalen.

3. Ten aanzien van het recht

Overwegende dat uit het vonnis van 3 december 1965 blijkt dat Van Genechten een schuldvordering van 78.440 fr. met interesten had op Ediprint en dat Ediprint een schuldvordering van een zelfde bedrag had op Meurice, maar dat er tussen Van Genechten en Meurice geen rechtsverband bestond en Van Genechten geen rechtstreeks recht tegen Meurice had;

Overwegende dat de draagwijdte van de litigieuze overeenkomst essentieel is dat Meurice een schuld had van niet meer dan 78.440 fr. tegenover Ediprint en dat de schuld van Ediprint tegenover Van Genechten niet meer bedroeg dan 78.440 fr., schulden waarvan de betaling zou bewerkt worden door middel van een delegatie;

Overwegende dat partijen impliciet, maar duidelijk, erkenden dat er twee voorafbestaande schulden waren ;

dat zij anders niet zouden bedongen hebben dat Meurice rechtstreeks zou betalen aan Van Genechten « à décharge d'Ediprint » ;

Overwegende dat de curator in zijn dagvaarding wel de artikelen 445, 446 en 448 F.W. inroept, maar hij zijn eis beperkt door in zijn conclusie enkel te steunen op het feit dat « hetgeen bij deze transactie bereikt werd, (is) een betaling, voor een vervallen schuld, anders dan in speciën of handelseffecten » ;

Overwegende dat bijgevolg niet de hele overeenkomst nietig tegenover de failliete boedel mag verklaard worden ;

dat dit inzonderheid niet mag voor zover de overeenkomst een dading inhoudt waardoor partijen hun wederzijdse schulden en inschulden tot welbepaalde bedragen beperkten ;

Overwegende dat het feit dat de overeenkomst waarbij partijen tijdens de verdachte periode hun voorafbestaande schulden en inschulden op bepaalde bedragen gefixeerd hebben, niet nietig is tegenover de failliete boedel, op zichzelf niet meebrengt dat de geldigheid van de betaling van de voorafbestaande schuld van de gefailleerde niet kan betwist worden ;

Overwegende dat de drie partijen, om tot betaling van de onderscheiden schulden te komen, samen in één contract overeengekomen zijn dat Meurice de factuur van 78.440 fr., die door Van Genechten ten name van Ediprint was gemaakt, rechtstreeks zou betalen aan Van Genechten ter ontlasting van Ediprint, na welke betaling partijen geen schuldvordering meer op elkaar zouden hebben, wat betekent dat de betaling der schuldvordering van Van Genechten op Ediprint en de schuldvordering van Ediprint op Meurice zou uitdoven ;

Overwegende dat dit een delegatieovereenkomst is ;

dat de delegatie is de rechtshandeling waardoor een persoon een andere vraagt of beveelt zich te verbinden tegenover een derde, die aanvaardt, met betrekking tot een bepaalde zaak (De Page, III, nr. 606) of nog : de driepartijenovereenkomst waarbij een persoon, — delegant — die een prestatie mag verwachten van een ander, — gedelegeerde — aan deze opdracht geeft zich persoonlijk te verbinden jegens een derde, — delegataris — die van de eerste een prestatie verwacht en waarbij de gedelegeerde zich persoonlijk een rechtstreeks jegens de delegataris verbindt (J. Ronse, APR, Delegatieovereenkomst, nr. 1) ;

Overwegende dat ten deze de delegant Ediprint die een prestatie, betaling van 78.440 fr., mocht verwachten van de gedelegeerde Meurice, met deze overeengekomen is, d.i. van deze gevraagd en bekomen heeft dat zijn, Meurice, zich persoonlijk zou verbinden jegens de delegataris, Van Genechten, die van de delegant, Ediprint, een betaling van 78.440 fr. verwachtte ;

dat de gedelegeerde Meurice zich persoonlijk en rechtstreeks verbond jegens de delegataris Van Genechten ;

dat de delegataris Van Genechten dat aanvaardde, zoals voldoende blijkt uit de slotzin van de overeenkomst en uit het feit dat de overeenkomst een driepartijenovereenkomst was ;

Overwegende dat het contract niet mag gelijkgesteld worden met een zuiver mandaat waarbij Ediprint aan Meurice last zou gegeven hebben een som geld aan Van Genechten te betalen uit naam van Ediprint ;

dat immers, wanneer de mandataris de hem opgedragen rechtshandeling uitvoert, deze geacht wordt tot stand gekomen te zijn tussen de mandant en de derde met wie gehandeld werd ;

dat bij betaling krachtens lastgeving niet de mandataris, maar de mandant betaalt ;

dat in het onderhavige geval Meurice niet de last had uit naam van Ediprint te betalen, maar de verbintenis had op zich genomen uit eigen naam aan Van Genechten te betalen ;

dat Meurice aan Van Genechten betaald heeft met eigen penningen tot voldoening van een eigen schuld die zij door delegatieovereenkomst had op zich genomen ;

dat het gevolg van de betaling dan natuurlijk was dat ook Ediprint tegenover Van Genechten bevrijd was, maar dit gevolg verbonden was aan de uitvoering van de delegatieovereenkomst, en niet aan een betaling krachtens een loutere lastgeving ;

Overwegende dat uit het voorgaande tevens blijkt dat Ediprint de betaling van haar schuld tegenover Van Genechten bereikt heeft anders dan door een betaling in geld of in handelseffecten ;

dat Meurice natuurlijk geld heeft betaald aan Van Genechten, maar dit niet betekent dat Ediprint aan Van Genechten betaald heeft met haar eigen geld ;

Overwegende dat, wanneer de gedelegeerde de schuld vóór het optreden van de curator reeds aan de delegataris heeft gekweten, laatstgenoemde ertoe gehouden is het betaalde bedrag van de schuld in de boedel in te brengen. (Cass. 29 oktober 1965, R.W. 1965-66, 1536) ;

dat de curator derhalve slechts van Van Genechten betaling kan bekomen ;

Overwegende dat de curator op 10 januari 1968 betaling heeft gevraagd van Meurice, maar niet blijkt dat hij vóór de dagvaarding betaling heeft gevraagd van Van Genechten ;

Overwegende dat de curator compensatoire interesten vordert vanaf 15 juli 1965, maar niet antwoordt op het middel van Van Genechten die opwerpt dat daartoe geen grond bestaat ;

Overwegende dat Van Genechten in verband met de toepassing van art. 445 F.W. moet geacht worden een onverschuldigde betaling te hebben ontvangen ;

dat zij krachtens art. 1378 B.W. de interesten vanaf de dag van de betaling moet teruggeven, indien zij te kwader trouw was ;

dat haar goede trouw krachtens het gemene recht moet vermoed worden en uit niets blijkt dat zij al te kwader trouw was toen zij de betaling ontvingt ;

dat haar goede trouw opgehouden heeft te bestaan toen ze gedagvaard werd ;

dat derhalve slechts vanaf de dagvaarding interesten kunnen toegekend worden, interesten die dan compensatoir zijn (Cass. 24 april 1941, Pas. 1941, I, 155) en vanaf het vonnis moratoire worden ;

Rechtdoende,

maakt melding van de toepassing van art. 2 van de wet van 15 juni 1935 ;

verklaart nietig ten overstaan van de failliete boedel de delegatieovereenkomst die vervat is in de tussen de Pvbva Ediprint en gedaagden op 30 juni 1967 gesloten overeenkomst, alsmede de betaling van 78.440 fr. die op 21 september 1967 door eerste gedaagde krachtens die delegatie werd verricht aan tweede gedaagde ;

veroordeelt tweede gedaagde, de N.V. Etablissements Antoine Van Genechten, om aan eiser qualitate qua te te betalen de som van 78.440 fr. met de compensatoire gerechtelijke interesten vanaf 8 februari 1968 tot heden en de moratoire gerechtelijke interesten vanaf heden ;

ontzegt eiser het anders of meer gevorderde ;

veroordeelt ieder van de gedaagden in hun eigen kosten en in de helft van de tot heden door de curator gemaakte kosten.

VREDEGERECHT TE MOL.

29 oktober 1968.

Vrederechter: M. G. Luyten.
Advocaten: Mrs. Smets (Turnhout)
en Marck (Antwerpen).

Jacht. — Schade aan wild, door legermanoeuvres. — Wild res nullius. — Verwijdering door afschrikking. — Geen aanleiding tot schadevergoeding.

Graaf M. De Brocqueville t./
Minister van Landsverdediging.

Overwegende dat de vordering strekt teneinde verweerder zich te zien en te horen veroordelen aan de aanlegger te betalen de som van: twintigduizend frank, hoofdens verlies van wild, door legeroefeningen gehouden op zijn jachtgebied.

Overwegende dat de vordering in schadevergoeding wegens schade eventueel berokkend tijdens legeroefeningen dient gelijk gesteld met de betwisting in zake militaire opeising — Rechtbank Arlon, 15-2-1966 in zake Clement t./ Staat, niet gepubliceerd —;

Overwegende dat de vordering tot schadevergoeding in casu enkel en alleen gesteund is op « verlies van wild » — verjaagd, verontrust, opgeschrikt en dat zich eventueel definitief zou verwijderd hebben van het privaat domein van aanlegger —;

Overwegende dat het levend wild « in laxitate naturali » een « res nullius » uitmaakt, en deze staat van « res nullius » slechts ophoudt door toeëigening — inbezitneming op welke wijze ook, of jachtdaad — Cass. 5-10-1914, Pas. 1915 16-1-99 —;

Overwegende dat niet wordt betwist dat het gaat over eventueel verdwenen wild dat in vrijheid leeft in de natuur, zij het dan ook op het domein van aanlegger;

Dat de eigenaar van bos, heide, weide, labourgronden of andere percelen, waarop gejaagd wordt en waarvoor de eigenaar alles in het werk stelt om de wildstand op deze terreinen in vrijheid leeft;

Overwegende dat de verkrijging van de eigendom van

een wild dier enkel kan geschieden door toeëigening, feitelijke inbezitneming, (APR. V° Jacht n° 49);

Dat deze stelregel zodanig algemeen door rechtsleer en rechtspraak wordt aangenomen dat zelfs bij wildstroperij, waar de stroper door de inbezitneming, weze het dan ook op onregelmatige wijze, eigenaar wordt van het dier, zodanig dat de « dominus fundi » ten wiens nadele het strafbare jachtfeit wordt gepleegd, noch de waarde van het wild noch het wild zelf kan opeisen; (P.R. Jacht n° 50);

Overwegende dat zelfs fazanten, hazen of andere wildsoorten door de eigenaar of diens aangestelde zelf gekweekt — kooibroedkassen of volledig afgesloten ruimten — of aangekocht bij kwekers, eens dat deze op de jachtterreinen worden geplaatst in vrijheid, onmiddellijk hierdoor hun hoedanigheid verkrijgen van « res nullius » en deze herwonnen vrijheid een einde stelt aan het bezit of eigendomsrecht van de meester;

Oevrwegende dat hoogstens zou kunnen ten laste gelegd worden dat verweerder door het feit dat legermanoeuvres op de private eigendom van aanlegger plaats hadden, door het feit dat groepen soldaten langsheen de openbare weg de private terreinen van aanlegger zouden betreden en doorlopen hebben, en eventueel « wild » zouden opgeschrikt of zelfs verjaagd hebben, zelfs aangenomen dat dit niet zou zijn teruggekeerd, het steeds een « res nullius » betreft, waarop de eigenaar van het terrein geen aanspraak kan maken en deze feiten als dusdanig gesteund op verdwijnen van wild, geen grond vormen tot vordering van schadevergoeding;

Overwegende dat niet wordt beweerd dat deze soldaten zich op onrechtmatige wijze wild zouden toegeëigend hebben;

Dat niet wordt beweerd dat schade werd aangericht aan bossen, afsluitingen, aanplantingen of dergelijke;

Overwegende dat de eis van aanlegger als ongegrond dient afgewezen te worden;

Wij, Gustaaf Luyten, Vrederechter van het kanton Mol, rechtsprekende in de Nederlandse taal, bijgestaan door Verhaert Paul, Griffiersklerk, vonnissende tegensprekelijk en met last van hoger beroep;

Verklaren de eis ontvankelijk doch ongegrond, wijzen aanlegger af en leggen de kosten van het geding ten zijnen laste.

25 JAAR R.M.Z.

De Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid viert op 28 december a.s. zijn vijfentwintig jarig bestaan.

Iedereen erkent in de afgekorte benaming van deze Rijksdienst, R. M. Z., een uitdrukking van veiligheid, een verzekering tegen alle risico's van het leven: geboorte, ziekte, invaliditeit, werkloosheid, ouderdom, dood.

Terecht werd geschreven dat de R.M.Z. een revolutie betekende in de geschiedenis van de wetgeving op de sociale zekerheid. Bij gelegenheid van dit jubeljaar kan ik niet beter de betekenis van de maatschappelijke zekerheid in het algemeen en van de R.M.Z. in het bijzonder onder woorden brengen dan door enigszins bewerkte uittreksels uit sociale literatuur samen te vatten in een kleine « sociale anthologie ».

Vanaf het einde van de bezetting zal België de verwezenlijking beleven van een opmerkenswaardig programma voor sociale verzekeringen der loontrekkenden, uitgewerkt tijdens de oorlog 1940-1945 door de patronale en de syndikale organisaties. (1).

De werkgevers- en de werknemersorganisaties erkennen dat de goede gang der ondernemingen, waarmede de alge-

mene welvaart van het land verband houdt, alleen door een trouwe samenwerking kan geschieden. Zij wensen een verstandhouding tussen werkgevers en werknemers tot stand te brengen, welke gegrond is op wederzijdse eerbied en op een wederkerig erkennen van rechten en plichten.

De werknemers eerbiedigen het wettig gezag van de hoofden en stellen er hun eer in, hun werk plichtsgetrouw uit te voeren.

De werkgevers eerbiedigen de waardigheid der arbeiders en stellen er een eer in hen met rechtvaardigheid te behandelen. Zij verplichten zich ertoe hun vrijheid van vereniging en de uitbreiding van hun organisaties direkt noch indirekt te hinderen.

Van deze geest vervuld, kwamen beide partijen overeen om aan de regering te vragen een reeks dringende maatregelen te treffen met de bedoeling tegemoet te komen aan de gedurende de bezetting door het merendeel der arbeiders ondervonden ellende, en die ook de weg kunnen openen voor een nieuwe maatschappelijke vooruitgang, gevolg van een economische ontwikkeling van een weder tot vrede gebrachte wereld, zowel als van een

rechtvaardige verdeling der voordelen van een stijgende produktie.

Deze dringende maatregelen hebben voornamelijk betrekking op het loonstelsel, de instelling van een volledig systeem van sociale zekerheid voor de werknemers met als ondergrond de nationale samenwerking, en het herstellen of het invoeren van stelsels van paritaire samenwerking tussen werkgevers- en werknemers-organisaties. (2).

De wetgever is op dit solidariteitspakt ingegaan in de Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders en de oprichting van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, welke werd opgericht om het goed functioneren van de rijksmaatschappelijke zekerheid mogelijk te maken, een ware revolutie in de organisatie van onze sociale wetgeving, die ons een sociale bescherming schenkt waarover wij met reden fier mogen zijn. Men zegt wel eens dat we nu verzekerd zijn « van de wieg tot het graf » (3).

Het wezenlijke van deze besluitwet, een technische innovatie, bestaat in het invoeren, voor de sociale verzekeringen van de loonarbeiders van één enkele globale bijdrage, berekend als een bepaald percentage van het loon. Deze bijdrage wordt ten laste gelegd, gedeeltelijk van de werkgever, gedeeltelijk van de werknemer. Zij is bestemd om de sociale verzekeringen te dekken die opgenomen worden in het stelsel van de sociale zekerheid, dit is: de verzekering tegen ziekte en invaliditeit; de steun aan de onvrijwillige werklozen; de verzekering tegen ouderdom en vroegtijdige dood (rust en overleving); de gezinsvergoedingen voor loontrekkenden (kinderbijlagen), en bovendien voor de werklieden de jaarlijkse betaalde vakantie (4). De bijdrage wordt gestort door de werkgever aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, een centralisatie onder technisch en administratief oogpunt één der voornaamste kenmerken der na de oorlog verwezenlijkte sociale hervormingen (5). De aldus ontvangen bijdragen worden door genoemde rijksdienst verdeeld over de verschillende sociale verzekerings-organismen, die op hun beurt de sociale uitkeringen verzorgen.

De inzake inning der sociale-zekerheidsbijdragen bereikte resultaten laten toe te bevestigen dat de op het einde van het jaar 1944 ingevoerde hervorming, waardoor de inning van bijdragen in ruime mate geünifieerd werd, haar bewijzen heeft geleverd en uitstekend is gebleken (6).

In de loop van haar vijftienvintig jarig bestaan heeft de sociale wetgeving o.m. onder oogpunt van wetgeving en reglementering een zeer aanzienlijke uitbreiding genomen.

Deze ontwikkeling heeft benevens haar ontegensprekelijke voordelen, ook haar schaduwzijde, in deze zin dat zij geleid heeft tot een steeds groeiende kompleksiteit van de terzake geldende regelen. Zulks is niet alleen het geval voor wat betreft de rechten welke de begunstigten der sociale zekerheidswetgeving aan deze laatste ontleen doch geldt eveneens voor wat aangaat de bij deze wetgeving voorgeschreven verplichtingen, meer bepaaldelijk op het gebied van de betaling van bijdragen voor sociale zekerheid (5).

Tengevolge van de groei van de sociale wetgeving en daar de besluitwet van 28 december 1944 als een verzameling van uiteenlopende bepalingen voorkomt, waarvan de lezing lang niet gemakkelijk is, werd een nieuwe wet gestemd welke de bestaande teksten verduidelijkt en hun voorstelling op een meer logische wijze ordent (7). Tevens werd de opdracht van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid verruimd en de uitvoering ervan efficiënter gesteld, waarmede de wetgever de belangrijkheid van de Rijksdienst onderlijnd heeft (8).

De omvang en de belangrijkheid van de door de R.M.Z. waargenomen taak blijkt o.a. uit het indrukwekkend aan-

tal loontrekkenden, mannen en vrouwen, die onder de R.M.Z. ressorteren: meer dan 2,5 miljoen, hetzij bijna 67% t.a.v. de actieve bevolking (5).

De R.M.Z. is in een kwart eeuw tijd waarlijk uitgegroeid tot een nationale dienst voor maatschappelijke veiligheid ten bate van hand- en geestesarbeiders.

F. DE LEY.

(1) J. Anselin — Cours pratique de droit social et industriel, tome I.

(2) Ontwerp van overeenkomst tot sociale solidariteit dat aan de regeling van de maatschappelijke zekerheid ten grondslag ligt.

(3) J. Van Lier en L. Krul, Begrippen van sociale Wetgeving.

(4) F. Van Goethem en R. Geysen, Arbeidsrecht.

(5) W. Leen - Voorwoord - informatiebrochure De Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, zijn opdracht, zijn werking.

(6) W. Leen en R. Lemaire - Voorwoord - Rendement van de inning der bijdragen van sociale zekerheid.

(7) Wetsontwerp tot wijziging van de besluitwet van 28 december 1944.

(8) Wet van 27 juni 1969, tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944.

BALIELEVEN

Plechtige openingsvergadering van de Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent.

Op zaterdag 25 oktober 1969 heeft de Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent op luisterrijke wijze haar 96e werkjaar ingezet.

De openingsvergadering vond plaats in de zaal van het Hof van Assisen te Gent onder voorzitterschap van Mr. Medard de Sutter, die de talrijke aanwezigen een beminlijk welkomswoord toestuurde.

Fel was de aandacht gespannen, wanneer de openingsredenaar Mr. Hubert Demeester, met zijn veel belovend « Utopia, de triomf van de realist Thomas More » een aanvang nam.

De jonge en charmante confrater, seculier geestelijke, doctor utriusque juris en tevens houder van nog meerdere academische titels, heeft in een sierlijke taal Thomas More tot zijn vereerde cliënt gemaakt. Wij zijn gelukkig u hierna de tekst te kunnen bezorgen van de bondige samenvatting, die ten behoeve van de talrijke aanwezigen ter beschikking werd gesteld.

« De laatste tijd wint de idee van een utopische levenswijze meer en meer aanhangers en vormt zij het voorwerp van heel wat literatuur. Natuurlijk dient het begrip 'utopie' eerst ontdaan te worden van elke pejoratieve betekenis. Utopie is geen synoniem van onzin maar het is heel eenvoudig het onder ogen nemen van één van de wezenskenmerken van de mens die er inderdaad steeds op uit is iets te bereiken, iets te bezitten of iets te verwzenlijken wat ver af is of nog niet bestaat. Het is geen

Stuur uw vragen naar **CREDOC**,
Paleizenstraat 156, Brussel 3.

Tot nu toe zal U **gratis** de lijst worden
overgemaakt van de te raadplegen
dokumenten.

ideologie maar een levenswijze die aan om het even welke levensopvatting kan en moet gepaard gaan omdat het een nastreven is van het immer nieuwe zonder contact te verliezen met de bestaande realiteit.

More was de eerste om een utopische wijze van leven als werkelijkheid te beleven en niet alleen als een zoet verhaaltje neer te schrijven; slechts met onze huidige denkmentaliteit echter beginnen wij dit in te zien. De Utopia van More ging inderdaad lange tijd door voor een enigmatisch werk dat men steeds beschouwde als een fantasietje van zijn edelgestrengde auteur en daarenboven regelrecht in strijd met zijn levenswijze. Wanneer echter alle feiten goed nagegaan worden dan blijkt More, zonder revolutionair te zijn, toch die vooruitstrevende utopist die tenvolle beantwoordt aan de gegeven beschrijving.

Dit komt vooral omdat More een element benadrukte dat door de meeste sociale hervormers, die zich steeds op de structuren gooien, altijd vergeten wordt namelijk: de mens, en dan nog de mens met al zijn gebreken. Het realisme van More schuilt inderdaad in het feit dat hij rekening houdt met de onmiskenbare fouten van de mens.

Voor More dus geen structuurhervormingen maar een steeds weerkerende en falende heropvoeding van de mens. Vandaar ook dat hij bestaande structuren tot het uiterste verdedigt maar geen kritiek spaart op de functionarissen ervan. In de opvatting van More was verandering onmogelijk tenzij het element mens zelf want de mens is het ten slotte die het in handen heeft in deze of gene omstandigheden gelukkig of ongelukkig te zijn.

More gaf dan ook ontslag uit het hoogste staatsambt omdat hij vrij wilde staan tegenover de gebeurtenissen en niet wilde lamgelegd worden door de machtsuitoefening.

Het is immers de machtsliefhebberij die een einde stelt aan elke dynamische vooruitgang in een mens, omdat éénieder, die een bepaalde machtspositie heeft verworven, deze wil consolideren en alle verdere vooruitgang in een soort automatische verweerreactie verhindert.

Zodoende vervalt men in het conservatisme, bron van elke revolutie. En beide zijn uit de boze omdat men zich vastzet op een kwestie van structuren. De utopist, zoals More, is realist en voorstander van geleidelijkheid gepaard aan eventueel lijdzaam maar doeltreffend verzet. Dit blijkt heel wat gevaarlijker dan straatvandalisme en daarom ook moest More's zwijgen het zwijgen opgelegd worden.

Uiteindelijk leert More ons ook dat het dynamisme moet uitgaan van die mensen die de machtspositie in handen hebben omdat de grote massa tot hervorming onbekwaam is aangezien zij daartoe de nodige middelen en het noodzakelijk inzicht niet bezit. Daarom ook stelde More zijn prestige, kennis, rijkdom en uiteindelijk zijn leven als inzet voor een steeds weerkerende vernieuwing. Met zijn dood hield More een pleidooi voor de nieuwe mens en deze tekent zich thans ontegenzeggelijk af aan onze horizon.

Staren wij ons niet blind op de uitwassen van een zogezegd opstandige jeugd want tenslotte zijn wij toch ook met onze uitwassen vertrouwd geraakt. Niemand kan zeggen of het silhouet dat op ons afkomt nu werkelijk de langverwachte nieuwe mens is maar indien hij het nu nog niet blijkt te zijn moeten wij ervan overtuigd zijn dat hij later zal volgen.

Het onverstandigste dat wij kunnen begaan is wel dat nieuwe mensbeeld niet tegemoet te gaan en het verplichten tot lopen om zijn voorganger de hand te kunnen reiken.

More zou niet stilgestaan hebben maar zou evenmin gelopen hebben of, om in de stijl van zijn paradoxen te blijven: er kan de mens niets ergers overkomen dan voor conservatief of revolutionair te worden gehouden.

Enkel een realistisch Utopia zal over deze beide kanker groepen van onze samenleving triomferen maar in de alge-

mene lijn van een gezond utopisch denken dient voorzeker eerst het conservatisme duchtig aangepakt want zouden er zonder conservatieven wel revolutionairen bestaan?

Deze boeiende, idealistische en fijnzinnige openingsrede werd op een langdurige ovatie onthaald.

De Heer Stafhouder Verschoore vertolkte de traditionele repliek en kon daarbij bezwaarlijk zijn onvoorwaardelijk vertrouwen schenken aan de denkbeelden en visies, door Thomas More vooropgezet in zijn « Utopia ».

Na een korte rouwhulde aan de gevallen confraters tijdens de beide wereldoorlogen, werd door de Heer Voorzitter en Mevrouw Medard de Sutter in de Bijloke-abdij een luisterrijke receptie aangeboden. Voorwaar, de geest van Thomas More, bleek in dit prachtige kader geen verstek te willen laten gaan.

's Avonds werd in de Abdis-Triestzaal van voornoemde abdij een koud buffet gehouden, bij karig, doch stemmig kaarslicht en tafelspeeches allerhande.

Met klank- en lichtspel traden nadien een grote schare revuïsten voor het voetlicht. Deze rasechte artiesten voerden met hun capsule een geslaagde maanlanding uit en het hoeft gezegd dat die capsule in haar schoot zeer rijke talenten vervoerde.

Tot in de vroege morgenuren werd er in een stemmige instelling in het centrum van de stad nog fel nagepraat, gedronken en gedanst.

Proficiat voor de Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent!

Werner Lens.

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en adviezen van de Raad van State, jg. 1969
- nr. april.

Rechtspraak.

Sociaal Economische Wetgeving, jg. 1969 - nr. 9.

Maas H.H., Beneluxiana. — Eeckman P., Programma-overeenkomst en verkoopweigerings in België: Beschouwingen bij het wetsontwerp van 12 juni 1969 tot wijziging en aanvulling van de besluiten van 22 januari 1945. — Mennens E., Europese actualiteiten.

Intercommunale, jg. 1969 - nr. 4.

Interview met mr. Mathurin, voorzitter van Interlux. — Verslag van de studiedag « Aardgas ». — Servais J.L., Problemen van de openbare distributie van aardgas.

Nieuwe Literatuur over Oorlog en Vrede, jg. 1969 - nr. 10.

Boekbespreking.

Weekblad voor Privaatrecht, notaris-ambt en Registratie, jg. 1969 - nr. 5058.

Rombach J., In hoeverre mag men bij testament zijn wil aan anderen delegeren. — van de Poll R.A., De ouderlijke boedelverdeling. — Schuttevaer H., Openbare register en kadaster.

Nederlands Juristenblad, nr. 35.

Jansen F.M.J., Burgerlijk procesrecht in de stroomversnelling. — Troostwijk M., Schadevergoeding terzake van rechtmatige overheidsdaad. II (slot). — Van Koot J.V.M., In memoriam Mr. W.G.A. Lanswyer. — Brinkhof J.J., Streven naar nieuwe procesvormen in West-Duitsland. — Drosen H.W.J., Het geweten en de psychiater. — De Rechten van de mens. — Schets bestuurlijke structuur Stadsgewest Eindhoven.